

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- Terugblik 10 jaar VKB en vooruitblik door de voorzitter van de VKB
- Actualiteiten uit de hoofdbestuursvergadering van 13 december 2014
- Kerktorens blijven de aandacht vragen
- Nieuws uit de provinciale afdelingen van Friesland en Groningen

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

De Leeuwenbergh Utrecht (boven) en de Rank Nieuwegein

nieuwe inbouw Zuiderkerk Enkhuizen

van hoogevest architecten

Bureau voor
Architectuur en
Restauratie

Bureau voor
Consultancy

Bureau voor
Architectuurhistorie
Kariatiden

www.vanhoogevest.nl
volg ons op

Joriskerk Amersfoort

Uw digitaal kerkelijk bureau: SKG Collect!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

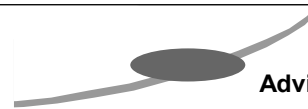
■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden
telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl
u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: mr. M.J. van Vliet-de Vos,
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95' | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

De kracht in vellen offset.

 Roto Smeets

GrafiServices

Roto Smeets GrafiServices

Een bedrijf dat vecht voor de successen van zijn klanten. Of het nu gaat om vellen offset, pre-media, nabewerking, pre-distributie of distributie... Superstrong, sharp, safe & fast.

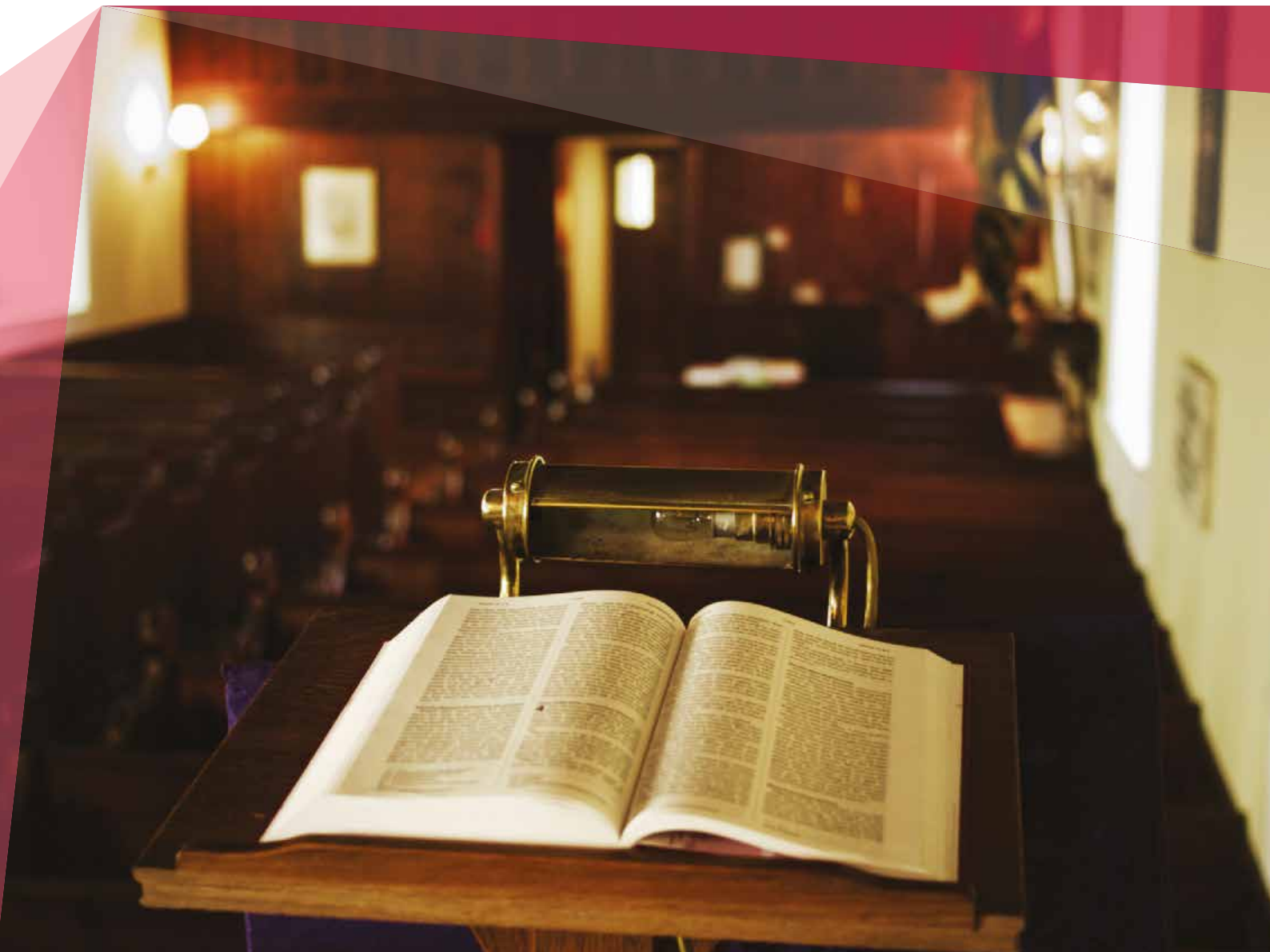
T 030 - 282 28 22
T 040 - 250 50 00
www.rsgrafiservices.nl

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

De VKB biedt in samenwerking met Marsh en Mercer een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid

Mercer:

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- WGA-ERD verzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoonPieter Stoeltie | T: 020 - 54 17 539 | E: info.vkb@mmc.com**Uw contactpersoon**Sai Fong Lam | T: 010 - 40 60 962 | E: info.vkb@mmc.com

Dorpskerk Maarssen

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheugel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Alles wat voor uw kerkgebouw/ renovatie nodig is:

- collectebussen, collectezakken + rekken
- liturgieborden, - doopvont
- avondmaalserviezen, linnen, tafels,
- kerkbanken, stoelen, kathedr, lezenaar, preekstoel, knielbanken.

MEUBELMAKERIJ

Louis Meijer

Correspondentie adres:

Nijhofflaan 134, 3906 ET Veenendaal

Showroom: Bobinestraat 1B, 3903 KE Veenendaal

Telefoon 0318-52 99 74, www.kerkinterieur.nl

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Bedum, penningmeester
Prof. ir. M.J.L. Tiernego, Breda, lid
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid.

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en
drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
H.L. Roth en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 24,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 22,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 20,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 27,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets Grafiservices

Oplage

6.000 ex.
© januari 2015

Foto omslag

Nicolaaskerk hervormde
gemeente IJsselstein

INHOUD

Tien jaar VKB!	7
Overleg hoofdbestuur met afdelingsbesturen	8
Vele honderden Engelse kerken dreigen te vervallen	9
Met Kerkbalans het jaar rond	9
Actualiteiten uit het hoofdbestuur	10
Herinneringen aan Maarten Barendrecht	13
Kerktorens: ze blijven de aandacht vragen	14
Het orgel van de Jacobskerk van Winterswijk	17
Nieuws uit de provincies	18, 26
De orgelbank	19
Kalender voor kerkrentmeesters	20
Bent u al ANBI-proof voor 2016?	21
Overdracht kerk en kerkhof Midwolda	21
10 Jaar VKB	22
Kerkje van Steenwijkerwold gerenoveerd	25
Minimumloon in 2015 omhoog	25
Stichting Kerk en Wereld naar rechter om synodebesluit over integratie	28
Het leven en werken van de Kerk	29
In memoriam oud-notaris J.F. Boegborn	31
Stichting Restauratie Hulpfonds Klokkenstoelen stopt	31
Crowdfunding voor religieuze instellingen	32
Restauratie interieur kerk Oosterwijtwerd	34
Enquête onder Zeeuwen: liever geen klimwand in kerkgebouw	35
Zes begraafplaatsen in particuliere handen	35
Voorlichtingsboekje "Ruimte"	35
De kerk van Serooskerke (Schouwen-Duiveland)	36
Subsidie van 1,7 ton voor restauratie kerk Kruiningen	36
Kerk(gebouwen) in Europa in verval	37
Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland	37
Onderscheidingen van de VKB	38

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

Tien jaar VKB!

Na de definitieve besluitvorming in december 2003, was de vereniging van kerken tot de Protestantse Kerk in Nederland op 1 mei 2004 een feit.

Na de vereniging van kerken, kwam de fusie van onze verenigingen in beeld. De Vereniging van Kerkvoogdijen (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer van de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB) zijn per 1 januari 2005 in elkaar geschoven tot de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) zoals we die nu kennen.

Het staat er allemaal heel compact, maar er is een wereld van denken aan vooraf gegaan. Over de invulling van de nieuwe vereniging, de positie van de vereniging en meer formele zaken als het opstellen van statuten en het houden van bijzondere algemene vergaderingen voor de definitieve besluitvorming door de leden.

In november 2004 heb ik in tijdens de algemene vergadering van beide verenigingen enkele beleidslijnen van de nieuwe vereniging toegelicht. Cruciaal binnen onze vereniging is het element dat de leden centraal staan. Leden zijn geen klanten, maar vormen een gemeenschap met een diversiteit aan deskundigheden die de kracht van een individueel college te boven gaat. De vereniging is zodoende een middel bij de uitvoering van de taak van de colleges. Vanzelfsprekend is er voor deze krachtenbundeling een goede wisselwerking nodig tussen de basis én het provinciale en landelijke bestuur. Goed functionerende afdelingen zijn een cruciale schakel in het contact en de wisselwerking tussen het landelijke bestuur en de leden. Ook andere zaken als relatie met de kerk en benodigde samenwerking heb ik toen verder aangestipt.

De drempel van het jubileum wil ik aangrijpen om opnieuw vooruit te kijken.

Ook de Protestantse Kerk in Nederland heeft haar tienjarig bestaan aangegrepen om vooruit te gaan kijken vanuit het project "Kerk op weg naar 2025". Wanneer we binnen de kerk de ogen niet sluiten, komen er stevige uitdagingen op ons af. De uitdaging om kerk te zijn in naam van Christus, als geloofwaardige getuige van het evangelie. Maar ook de uitdaging om de inrichting van onze kerk 'lichter' te maken, meer betrokken op de essentie van geloof en kerk-zijn.

De situatie in de plaatselijke gemeenten vraagt er met

klem om één en ander weer eens goed op een rijtje te zetten. Waar draait het feitelijk om? Wat is de kern van het kerk-zijn? Vanuit de VKB zijn we met dit denkproces al enkele jaren actief. We zijn in 2010 gestart met Kansen voor Kerken! en hebben dit in maart 2014 met een masterclass Kansen voor Kerken 2.0 een vervolg gegeven. Er liggen uitdagende vragen voor beleid en beheer binnen de kerk om de gemeenten vitaal te houden en/of te krijgen. We zullen ook in de komende jaren met deze thematiek aan de slag blijven. Daarnaast zijn we betrokken bij het denkproces binnen de kerk. Het zal geen zaak zijn van laaghangend fruit, van eenvoudige oplossingen. De huidige situatie vraagt om daadwerkelijke veranderingen en de nodige creativiteit bij het vinden van nieuwe wegen.

Het volgende lustrum in 2020 valt samen met 100 jaar kerkrentmeesterlijk beheer. Een rijke historie met een solide fundament om op voort te bouwen. Als vereniging moeten we onszelf dan ook voortdurend bevragen op de actualiteit van ons functioneren. Anticiperen op de snelle ontwikkelingen in de omgeving en de gevolgen daarvan voor de eigen structuur en werkwijze. De bestuurlijke vernieuwing en de veranderde manier van werken die we in gang hebben gezet, moet in samenhang worden bekeken met de benodigde ondersteuning van bestuur en leden door het Centraal Bureau. We zullen een en ander tegen het licht houden en bijstellen. Met name het terrein van (digitale) informatievoorziening verandert snel. Voor de komende periode staan hier verdere ontwikkelingen op de rol.

Is uw gemeente al ANBI-proof voor 2016?

► Zie pagina 21

Ondersteuning van de kerkrentmeester

R.M. Belder

Op zaterdag 1 november jl. vond in De Aker te Putten het halfjaarlijks overleg plaats tussen afdelingsbesturen en hoofdbestuur van de VKB. De bijeenkomst, onder leiding van de voorzitter van het hoofdbestuur mr. Peter A. de Lange, werd door de voorzitter geopend met bijbellezing uit Jesaja 58, waarna hij voorging in gebed.

Mensen

In het kader van het thema "Mensen" behandelde mr. A. Rigters, o.a. lid van de Generale Commissie voor het opzicht en lid van het hoofdbestuur, de kerkrentmeesterlijke aspecten van de kerkorde. Ook noemt hij de kerkordewijzigingen die per 1 januari 2013 zijn ingegaan. Zijn inleiding, met als titel "Het leven en werken van de Kerk", is elders in deze editie opgenomen.

De vice-voorzitter van de VKB, drs. C. de Raadt, deelt mee dat er de komende jaren diverse vacatures in het hoofdbestuur te verwachten zijn. De daarvoor door het hoofdbestuur ingestelde commissie is druk bezig om personen te benaderen die voor een benoeming in aanmerking komen. De afdelingsbesturen zijn in de gelegenheid gesteld kandidaten voor te dragen.

In het kader van een studie naar de toekomstige rechtspositie van de predikant, heeft het hoofdbestuur destijds een handreiking voor gesprekken van ambtsdragers over de plaats van de predikant in kerkenraad, gemeente en landelijke samengesteld in de brochure getiteld "De dominee: Roeping en Beroep". Een eerste studie wijst uit dat deze brochure, met uitzondering van o.a. het daarin genoemde studieverlof, nog zeer actueel is en daardoor een belangrijke rol kan spelen in de verdere studie van de toekomstige rechtspositie van de predikant.

Organisatie

Hierna krijgen de afdelingsvertegenwoordigers gelegenheid actuele zaken vanuit hun afdeling aan de orde te stellen. Afdelingen doen vanuit hun doelstelling, namelijk colleges van kerkrentmeesters adviseren bij het uitoefenen van hun kerkrentmeesterlijke taak, hun uiterste best om hierover goede informatie te verstrekken op bijeenkomsten waar deskundige inleiders zijn. Hoewel de opkomst tot tevredenheid stemt, is het wel jammer dat ondanks alle inspanningen van afdelingsbestuurders, deze bijeenkomsten door minder dan 50 procent van de leden worden bijgewoond. Dit vormt een punt van zorg waarover intern wordt nagedacht.

In verschillende afdelingen worden de ANBI-ontwikkelingen voor de kerkelijke gemeenten onder de aandacht gebracht. Colleges van kerkrentmeesters die hun zaken

op dit punt niet tijdig op orde hebben, kunnen hun gemeente ernstig schade toebrengen wanneer de gemeente haar ANBI-status daardoor zou verliezen. (Zie in dit verband ook het artikel van mr. J. Broekhuizen in "Kerkbeheer" van juni 2014 vanaf pagina 195 en de website www.pkn.nl/anbi).

Ook wordt even stil gestaan bij de jaarvergadering van de afdeling Noord-Holland die de vorige maand in Zaandam plaatsvond. Ds. R. van der Spoel hield daar een inspirerende inleiding over het vormen en toerusten van vrijwilligers. Hoopgevend is dat zich voor deze afdeling, die al jaren een zwaar onderbezet bestuur heeft, twee nieuwe bestuurders hebben gemeld. Ook het bestuur van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Noord-Holland is sterk onderbezet.

Vanuit Groningen, Friesland en Drenthe wordt gemeld dat de twee Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen van Groningen-Drenthe en Friesland met elkaar in gesprek zijn over een eventuele fusie. Een van de redenen is dat er steeds meer kerken worden overgedragen aan de provinciale Stichtingen Oude Kerken die in deze provincies actief zijn. Wanneer die fusie een feit is, dan zou de nieuwe stichting haar contacten kunnen uitbreiden tot het werkgebied van Noord-Holland.

De vertegenwoordiger van de afdeling Zeeland doet verslag van een initiatief dat KKG-KKA neemt om medewerkers en vrijwilligers te begeleiden bij het uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van de ledenadministratie, bijdrageadministratie, financiële administratie, begroting, jaarrekening en werkzaamheden op het terrein van Kerkbalans. De bedoeling is met name kleine gemeenten die deze werkzaamheden niet meer aan kunnen, tegen gereduceerde kosten bij te staan. Wanneer er 10 gemeenten in Zeeland hiervoor toetreden zal KKG-KKA hiervoor een pilot opzetten.

De secretaris van de VKB, de heer W.G. Roseboom doet enkele mededelingen over het VKB-Congres dat op 18 april 2015 in "ReeHorst" te Ede wordt gehouden. Het thema dat daar besproken wordt is: Geld.

Op deze algemene vergadering zullen ook de statuten van de VKB worden aangepast. Behalve het voorstel tot fusie van de afdeling Noord-Brabant-West en Oost-Noord-Brabant en Limburg tot één afdeling Noord-Brabant en Limburg, moeten de statuten ook worden aangepast met het vervallen van de overgangsbepalingen, die per 1.1.2005 bij de vorming van de VKB in de statuten opgenomen zijn. Indien afdelingsbesturen voorstellen tot wijziging van de statuten hebben, kunnen zij die zo spoedig mogelijk indienen.

■ Vele honderden Engelse kerken dreigen te vervallen

Bijna 900 historische kerken in Engeland dreigen tot een ruïne te vervallen. Dat maakt de Engelse Monumentenzorg bekend, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 7 november 2014. De dienst voor monumentenzorg publiceerde een geactualiseerde lijst van kerkgebouwen die in verval raken. Het gaat om 887 gebouwen, dat is ongeveer zes procent van alle kerkelijke gebouwen in Engeland. Nog niet eerder publiceerde de Engelse Monumentenzorg een dergelijk gedetailleerd onderzoek. Een van oorzaken van het dreigend verval is het teruglopend ledental van veel kerkelijke gemeenten, waardoor er onvoldoende financiële middelen zijn om de gebouwen te onderhouden. Ook kampen veel kerken met vandalisme en diefstal van metalen onderdelen, waardoor bij voorbeeld in de St. Michaël Church in Knighton on Teme sprake is van ernstige waterlekkage. Diana Evans, woordvoerder van de Engelse Monumentenzorg, zegt: „Veel kerkelijke gemeenten zijn zich ervan bewust dat ze over een waardevol, historisch gebouw beschikken. Het is moedgevend om te zien met hoeveel creativiteit en vindingrijkheid kerken ook niet-kerkmensen weten te interesseren voor het behoud van het gebouw. Als de gehele gemeenschap in een dorp of stad warm loopt voor het kerkgebouw, als beeldbepalend object in de samenleving, is er al veel gewonnen.” Als voorbeeld noemt Evans het dorp Camden. De St. Mary Magdalene Church in Camden vertoont veel lekkages, maar de dorpsgemeenschap maakt zich sterk om de kerk te behouden.

Met Kerkbalans het jaar rond

Januari

Publicatie kerkblad

Belangrijk is deze maand, waarin de actie wordt gehouden, een bericht in het kerkblad op te nemen dat net voor of tijdens de actieperiode van Kerkbalans verschijnt, met de volgende inhoud.

De actie Kerkbalans is in onze gemeente van start gegaan. Diverse vrijwilligers zijn vorige week op pad gegaan om de enveloppe met inhoud af te geven bij onze gemeenteleden. Weer of geen weer, deze vrijwilligers werken hun wijk af, want over enkele dagen gaan zij weer bij u langs om het antwoord op te halen. Dus ook bij u komen ze langs.

Op deze antwoordstrook dient u aan te geven welk bedrag u voor dit jaar aan onze gemeente wilt geven en in hoeveel termijnen u deze bijdrage wenst te betalen.

Leg de enveloppe met de antwoordstrook waarop de toezegging staat vermeld, dus klaar. Daarmee helpt u de Kerkbalanslopers, want wanneer uw antwoord op Kerkbalans gereed ligt, zijn zij ook weer vlot klaar en kunnen zij de enveloppen zo spoedig mogelijk aan de kerkrentmeesters afgeven.

Inzamelavond

Op een kleine uitzondering na, hebben de Kerkbalanslopers meestal nog ongeveer een week nodig voordat zij alle enveloppen in hun wijk hebben opgehaald. Wanneer de actie zoals dit jaar van 18 tot 31 januari wordt gehouden, dan zijn de meeste toezeggingen zo begin februari binnen. Om het contact met de Kerkbalanslopers te hebben, is het belangrijk dat er een inzamelavond wordt gehouden, te organiseren door het college van kerkrentmeesters. De Kerkbalanslopers worden uitgenodigd om op die avond hun enveloppen en de opmerkingen op de looplijsten in te leveren.

Ontvang hen op een aardige wijze en biedt hen koffie aan. Zorg dat op die avond ook een predikant en ouderling aanwezig is, zodat de Kerkbalanslopers hun opmerkingen op het gebied van b.v. pastorale aard, direct kwijt kunnen.

Alle opmerkingen die op de looplijsten vermeld staan, worden geïnterviewd. Aantekeningen van pastorale en/of diaconale aard kunnen direct ter afwerking aan de kerkenraad worden doorgegeven. Het is dan de taak van de kerkenraad er voor te zorgen dat aan deze opmerkingen op een of andere manier aandacht wordt besteed.

Gebouwen

Ir. B.P. de Wit, portefeuillehouder van de Commissie gebouwen en monumenten van de VKB en lid van het dagelijks- en hoofdbestuur, deelt mee dat de VKB in het kader van haar contacten met de Dienstenorganisatie van de Kerk, de DO dringend geadviseerd heeft niet tot vorming van een landelijke stichting over te gaan die kerken gaat beheren welke een andere bestemming krijgen. De DO wil daarvoor een werkgroep vormen om daarover verder van gedachten te wisselen en vraagt het hoofdbestuur van de VKB daarvoor iemand vanuit de gemeenten af te vaardigen. Het

hoofdbestuur betreurt het dat de DO geen afvaardiging van de VKB vraagt. De voorzitter van de VKB deelt mee dat dit punt binnenkort met de leiding van de Kerk zal worden besproken.

Tenslotte geeft de heer W. A.B. projectleider ICT van de VKB, een presentatie van de nieuwe website, die in feite drie websites vormt, namelijk van: Kerkbalans, Kerkrentmeester en Kerkmarkt.

De bijeenkomst wordt gesloten door de voorzitter, nadat een dankgebed door de secretaris is uitgesproken.

Actualiteiten uit het hoofdbestuur

Willem G. Roseboom

Zaterdag 13 december jl. was het hoofdbestuur in "De Aker" te Putten in vergadering bijeen. Diverse zaken kwamen daarbij aan de orde waarmee de VKB in het belang van haar leden en de Kerk bezig is. Hieronder volgt een impressie van deze bijeenkomst. De vergadering staat onder leiding van de voorzitter van de VKB, de heer mr. P.A. de Lange, die de vergadering begint met het lezen van een passage uit Genesis 22 (het verhaal van Isaac), waarna hij voorgaat in gebed.

De voorzitter deelt aan de vergadering mee dat mevrouw E.J. Steensma-Dijk om persoonlijke redenen heeft gemeend haar functie in het VKB bestuur te moeten neerleggen. Zij heeft dat in de vergadering van het dagelijks bestuur meegedeeld. De voorzitter heeft een persoonlijk gesprek met mevrouw Steensma gevoerd en geeft aan dat naast teleurstelling er uiteraard ook veel begrip en respect is voor haar besluit. Het hoofdbestuur onderschrijft dat en spreekt uit dankbaar te zijn voor haar vele werk ten dienste van de vereniging en haar leden. Overigens zal mevrouw Steensma haar werkzaamheden voor de beleidscommissie BCM vooralsnog ongewijzigd voortzetten.

Deze laatste vergadering in 2014 staat vooral in het teken van terugkijken via evaluatie van de beleidsvoornemens 2014 en vooruit kijken naar de planning voor 2015.

Evaluatie 2014

De voorzitter leidt in. Er zijn prioriteiten benoemd voor 2014, zaken die we zo belangrijk vinden dat we er extra geld en energie in steken om ze te bewerkstelligen. Het aanpakken van de prioriteiten is een leerproces: hoe gaat het bestuur ermee om, hoe het bureau, hoe is de interactie tussen beide, met als uiteindelijke doel: hoe kunnen we iets voor de gemeenten betekenen? Terugkijkend op 2014 moeten we constateren dat niet alles even soepel gaat, zijn we te ambitieus? Hebben tijd en middelen, anders dan verwacht, toch ontbroken?

Er wordt vervolgens levendig gediscussieerd, onder andere over de vraag hoe de VKB moet bewegen om aan de verwachtingen van de leden te kunnen voldoen. Belangrijke onderwerpen op het gebied van belangenbehartiging ("tarieven voor het beamen van liedboekliederen"), kenniscentrum (de goede artikelen in Kerkbeheer, nieuwsbrief) en dienstverlening zijn vaak heel concreet en als we te veel naar de lange termijn kijken kunnen deze in het gedrang komen. Echter, grote thema's betreffende lange-termijn ontwikkelingen mogen niet veronachtzaamd worden, zoals: hoe om te gaan met kerkgebouwen van gemeenten waar grote financiële problemen zijn en het huishoudboekje van de plaatse-

lijke gemeente in het algemeen. De VKB moet daarin toekomstgericht bezig zijn, vooruitdenken om voorbereid te zijn op de problematiek die tussen nu en een paar jaar op ons af komt, daarbij de vragen kunnen inschatten en er op anticiperen. Maar wat heeft prioriteit, de korte of de lange termijn? Conclusie is dat daar vaak geen keuzes in te maken zijn. Beide niveaus zijn even belangrijk en de vraag is niet of, maar hoe je ze moet aanpakken. Dat betekent in ieder geval:

- Thema's benoemen en kwalificeren (rubriceren in korte en langere termijn)
- Kritisch kijken naar de werkwijze van bestuur en bureau
- Werkzaamheden, rollen, verantwoordelijkheden etc. naar behoefte opnieuw inrichten.

Daarbij komt nog dat we als vereniging, bestuur en bureau, nog midden in het veranderingsproces verkeren, zoals dat de afgelopen periode is ingezet. Om zo goed mogelijk toegerust te zijn voor onze plannen van nu en in de toekomst, maar zeker ook om de ontwikkelingen in kerk en samenleving voor onze leden vorm te kunnen geven is besloten om te laten onderzoeken of we hier al voldoende voor geëquipeerd zijn, dan wel hoe de bureaubezetting er dan idealiter uit moet gaan zien. Het hoofdbestuur en ook het dagelijks bestuur werkt op afstand van de bureauorganisatie en heeft daarom een externe adviseur ingeschakeld om dit in beeld te brengen. Het hoofdbestuur is hierover al schriftelijk geïnformeerd en kan instemmen met de argumentatie en werkwijze.

Plannen 2015

In 2014 is het bestuur met prioritering in beleidszaken begonnen. Dat was wennen en evaluerend kan worden gesteld dat er veel is geleerd. Daarom begint het komende jaar met, in ieder geval, de gesignaleerde knelpunten over 2014 op te lossen en te vertalen naar de planning voor 2015. Hier gaat het o.a. over complexiteit van prioriteiten en om zaken die een meer continue thema betreffen duidelijker neer te zetten. Er zal daarbij de nodige creativiteit gevraagd worden van alle betrokkenen om al deze processen ook integraal te stroomlijnen binnen de werkvelden, maar ook tussen portefeuillehouders, bureau en overige bestuurders.

Voor Gebouwen staan voor volgend jaar op het programma een "veldtocht" van de commissie begraafplaatsen (informatiebijeenkomsten in het land), verduidelijking van de rol van de commissie orgelzaken (enerzijds beleggen van de kerkordelijke positie ervan, en anderzijds nadenken over verbreding van het werkterrein naar kerkmuziek in

Het hoofdbestuur na afloop van de vergadering van 13 december 2014 bijeen. Van links naar rechts: Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, J.C. Riemersma, prof.mr. M.J.L. Tierneho, W.G. Roseboom, drs. J. la Croix, J. Kamminga, drs. C. de Raadt, drs. H. van der Wal, ir. B.P. de Wit RTD, ir. D. Hoogendoorn, mr. P.A. de Lange, L.M Moerland, drs. H. van der Burg en mevr. M.W. Volders.

Op de foto ontbreken: mevr. ds. L.G. Bos, mevr. E.J. Steensma-Dijk, J. Bol, mr. A. Rigters en D. de Vries AA.

algemene zin, nu die discipline min of meer is losgelaten door de DO), en het alert volgen van de ontwikkelingen op het gebied van subsidieverstrekkingen.

Bij Geld is de eigen financiële positie een voortdurend punt van aandacht. Er wordt, door verschillende ontwikkelingen zoals een dalende omzet en marge bij Kerkbalans, extra personeelsinzet en versnelde vernieuwing van het automatiseringsplatform voor 2014 rekening gehouden met een verlies. Alle genoemde factoren doen zich in 2015 in versterkte mate voor, zodat vooralsnog een nog groter verlies wordt begroot voor 2015. Het beleid is dat de begroting, die op de komende algemene vergadering wordt gepresenteerd, sluitend dient te zijn. Dat zou kunnen betekenen dat de contributie fors dient te stijgen. De vergadering gaat akkoord met de begroting maar nog niet met het contributievoorstel. Dit wordt aangehouden tot de volgende vergadering. Dan is ook meer bekend over de definitieve jaarrekening (wat is het feitelijke cijfer over 2014, hoe ontwikkelt zich Kerkbalans, e.d.) en over mogelijke besparingsmaatregelen. Op basis daarvan kan dan worden bepaald of een resterend

verlies door contributieverhoging of vanuit het vermogen zal worden gefinancierd.

Daarnaast willen we voortgang boeken in het aandraagen van suggesties voor het verbeteren van de financiële positie van individuele gemeenten (een arbeidsintensief onderwerp, waarover veel gegevens zullen moeten worden verzameld en waarvoor samenwerking gezocht wordt met o.a. de DO, RCBB's en het KKA/KKG). Elk jaar staat één beleidsterrein nadrukkelijk in de "spotlights" en voor 2015 is dat Geld. Ook bij het congres in 2015 zal dat het geval zijn.

Bij Mensen zullen onder meer de "rechtspionele aspecten predikant" in 2015 veel aandacht krijgen. Daarnaast zal het onderwerp vrijwilligers (weer) worden geagendeerd (de VKB Marsh Mercer Award zal ditmaal de meest succesvolle vrijwilligersprojecten gaan belonen), en de Benoemings Advies Commissie (BAC) staat voor de belangrijke taak om vervangers te vinden voor onder meer de secretaris, de voorzitter, de tweede penningmeester en de portefeuillehouder "Mensen".

Deze BAC heeft gesprekken gevoerd en voert die nog met een 9-tal personen en hoopt in de a.s. februarivergadering van het hoofdbestuur kandidaten te presenteren voor bovengenoemde functies. Deze kunnen dan worden voorgedragen voor benoeming op de algemene vergadering van 18 april 2015. Eén kandidaat (de kwaliteitszettel vanuit de Evangelische Lutherse Kerk) wordt nu al voorgedragen voor benoeming; het betreft mevr. T. de Jong-Cosman uit Nootdorp. De vergadering gaat akkoord met deze voordracht.

Rooster van aftreden: penningmeester Van Cuilenburg treedt af per 31 december 2014 en wordt opgevolgd door H. van der Burg. De vertegenwoordigers van de afdelingen Gelderland (J. Riemersma), Utrecht (W.G. Roseboom, vertegenwoordiger a.i.) en Noord Brabant-Limburg (M. Tierneho) zijn aftredend en niet herkiesbaar ▶

Nabben

klokkenservice

Velhorstweide 18
5709 MJ Helmond
Tel: +31 (0)6 55330003
web: www.klokkenservice.nl
e-mail: info@klokkenservice.nl

PARTNER VOOR UW:

LUIDKLOKKEN	WIJZERPLATEN
TORENUURWERKEN	KLOKKENSPELEN
VERGULDWERKEN	ONDERHOUD EN ADVIES

Betrokken en Betrouwbaar

maar zullen, waar nodig, beschikbaar blijven totdat een opvolger is gevonden.

In de commissie Gebouwen en Monumenten wordt de heer R. Oskamp uit Nieuw-Lekkerland benoemd. Vanuit het georganiseerd overleg predikanten is een tweetal notities aangereikt op het gebied van de aanpassingen van de wachtgeldregeling predikanten. Deze aanpassing is gewenst o.a. vanwege de ophoging van de AOW-leeftijd. Hier en daar zijn hoogte en duur van de uitkeringen naar beneden bijgesteld.

Voor het beleidsterrein Organisatie is "Kansen voor Kerken" prioriteit nr. 1. De werkgroep is bezig met de voorbereiding van een vervolgt raject op de succesvolle masterclass van maart 2014, in nauw overleg met moderamen en DO van de Protestantse Kerk. Deze is met een vergelijkbaar denkproces bezig (Kerk op weg naar 2025). Vanuit de VKB neemt vicevoorzitter De Raadt zitting in een adviesgroep. Tegelijkertijd zal de Vereniging zelf initiatieven ontplooiën voor informatieverzameling, gedachten ontwikkeling en discussie met de colleges en ook met kerkenraden over krimp en vitalisering. Dit onderwerp is van groot belang voor het toekomstig functioneren van gemeenten en heeft daarom de hoogste prioriteit binnen het beleidsterrein Organisatie.

Daarnaast is de bestuurlijke vernieuwing een belangrijk issue. De website zal verder worden geoptimaliseerd en zo spoedig mogelijk worden aangevuld met een forum en een e-learning module. Deze zaken vallen alle onder de noemer communicatie. In dat verband wordt door de secretaris verslag gedaan vanuit de werkgroep die zich bezig houdt met aspecten daarvan. Gereed is het digitaal beschikbaar stellen van Kerkbeheer. Inmiddels is een volgende fase aan de orde: de bemensing van de redactiecommissie. De beide bestuurders treden op korte termijn af en er dienen dus nieuwe mensen te worden benoemd. Zowel de werkgroep als de redactiecommissie heeft aandacht gevraagd voor de positie van de eindredacteur, de heer R.M. Belder. Gelet op het gegeven dat onze eindredacteur een groot deel van de inhoud van Kerkbeheer verzorgt en dat hij de pensioengerechtigde leeftijd al ruim is gepasseerd, betekent dat het gewenst is om hier aandacht voor te vragen aan het hoofdbestuur. Benadrukt wordt dat dit op geen enkele wijze in relatie staat met de kwaliteit van de inhoud. Het tegendeel is het geval, maar bestuurlijk dient de continuïteit wel te worden gewaarborgd. Daarom wordt door de werkgroep

en in goed overleg met de redactiecommissie aan het hoofdbestuur voorgesteld het besluit te nemen om te zien naar een toekomstig eindredacteur voor Kerkbeheer. De feitelijke invulling zal door het DB worden bezien in samenhang met het eerder genoemde onderzoek rond de werkzaamheden van bestuur en bureau. Het hoofdbestuur besluit conform het voorstel en verzoekt de penningmeester hier in de begroting rekening mee te houden.

Statuten: Doordat de vereniging nu (bijna) tien jaar bestaat en vanwege de samenvoeging van de afdelingen Noord-Brabant-West en Oost-Brabant/Limburg dienen de statuten van de VKB te worden aangepast. Een commissie bestaande uit mr. A. Rigters, mr. J. Kos en W.G. Roseboom heeft wijzigingsvoorstellen geformuleerd.

De belangrijkste daarvan zijn:

- De overgangsregelingen (van kracht gedurende de eerste tien jaar na de fusie van VVK en LVCB) komen te vervallen;
- De afdelingen kunnen uit een ander gebied bestaan, dan één aardrijkskundige provincie;
- Het DB bestaat voortaan uit 6 tot 9 leden, niet meer per definitie 9;
- De digitale communicatiemiddelen van de VKB worden in de statuten benoemd;
- De ANBI voorwaarden zijn in de statuten opgenomen (onder meer: geen winstoogmerk, geen bezoldiging bestuurders en bij liquidatie gaat het batig saldo naar een andere organisatie zonder winstoogmerk).

De vergadering gaat akkoord met de wijzigingen en besluit het voorstel ter vaststelling aan de algemene vergadering van 2015 voor te leggen.

Tenslotte staat de voorzitter stil bij het vertrek van de heer Van Cuilenburg, die deze vergadering voor de laatste maal bijwoont. Een formeel afscheid vindt plaats tijdens de komende algemene vergadering. De voorzitter zegt hem dank voor zijn kundige inbreng en de manier waarop hij altijd de belangen van de VKB en daarvoor van het LVCB heeft verdedigd. Zijn dank gaat mede uit naar zijn vrouw, die de penningmeester in staat heeft gesteld zich voor de VKB "vrij te spelen".

Na het uitspreken van een dankgebed door de vicevoorzitter wordt de vergadering gesloten. Daarna volgt nog een fotomoment.

De heer Roseboom is secretaris van het hoofdbestuur van de VKB.

RIDDER
LEIDERS EN
KOPERSLAGERS

DE SPECIALIST IN
ONDERHOUD EN
RESTAURATIE

Ook kunt u bij ons terecht voor deskundig dakadvies en een vrijblijvende begroting t.b.v. een subsidie aanvraag.

Vestiging Ridder Noord:
Marowijne 41
1689 AR Zwaag

Vestiging Ridder Zuid:
Koperslagerstraat 21
5405 BS Uden

WWW.RIDDERLEIDERS.COM

INFO@RIDDERSYSTEMS.COM

T +31 (0) 888 111 888

Herinneringen aan Maarten Barendrecht

Vrijdag 19 december jl. overleed op 70-jarige leeftijd geheel onverwachts het voormalig lid van ons dagelijks en hoofdbestuur, de heer Maarten Barendrecht. Hij was die dag vertrokken om de Regnerus Steensma lezing in de Remonstrantse kerk van Groningen bij te wonen. Na afloop ging hij met zijn reisgenoten Ad Rigters en Rook Belder terug naar het station waar hij, voordat de trein vertrok, in de trein plotseling overleed.

Toen Maarten in 2009 benoemd werd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau werden zijn kwaliteiten en zijn dienstvaardigheid genoemd die hij in dienst stelde van Kerk en Samenleving. Naast zijn beroepsmatige werkzaamheden bij de Gemeente Maassluis, waar hij tot aan zijn vervroegde uittreding als chef afdeling Personeel en Organisatie werkzaam was, stelde de heer Barendrecht, naast zijn kerkelijke activiteiten, ook veel tijd en energie beschikbaar voor de Maassluise samenleving. In Maassluis was hij ook actief betrokken bij de fusie en verzelfstandigingsprocessen van gemeentelijke dienstonderdelen w.o. politie, brandweer en gemeentelijk woningbedrijf.

Op plaatselijk vlak vervulde hij van 1971 tot 1984 het ambt van ouderling-kerkvoogd in het college van kerkvoogden van de Hervormde Gemeente Maassluis. In die tijd nam hij vijf jaar het voorzitterschap waar, was vier jaar voorzitter en vervolgens nog eens vier jaar secretaris van dit college. Vanaf 1990 vervulde hij de functie van koster in verpleegtehuis "DrieMaasHave", was hij administrateur van het fonds rond het orgel van de Grote kerk van Maassluis en sinds 1986 was hij lid van de Orgelcommissie van de Grote kerk van Maassluis.

Verder was Maarten penningmeester van de Kleijne Band, een Maassluise muziekgroep voor mensen met een verstandelijke beperking, die geleid wordt door de echtgenote van Maarten, mevr. Riet Barendrecht.

Daarnaast was de heer Barendrecht vele jaren voorzitter van het Rode

M.G.R. Barendrecht

Kruis in het district Nieuwe Waterweg Noord.

In 1984 trad hij toe tot het bestuur van de afdeling Zuid-Holland van de VKB, waarvan hij voorzitter werd en aan welke afdeling hij tot 2006 leiding gaf. In 1992 werd de heer Barendrecht lid van het hoofdbestuur en in 2007 lid van het dagelijks bestuur van onze Vereniging, waarvan hij in april 2014 afscheid nam omdat zijn maximale zittings termijn ten einde was.

Gedurende de tijd dat de heer Barendrecht aan onze Vereniging verbonden was, heeft hij een grote bijdrage geleverd aan voor onze gemeenten belangrijke zaken zoals veiligheid, Arbozorg en rechtspositie predikanten en medewerkers. Hij hield diverse lezingen op jaarvergaderingen van onze afdelingen over de materie rechtspositie predikanten en medewerkers, risico-inventarisatie en -evaluatie en de aspecten van veiligheid in kerkgebouwen. Hij schreef diverse publicaties voor ons maandblad op dit gebied en was ook medesamensteller van brochures zoals de checklist Zorg voor de veiligheid in kerkgebouwen.

Vanaf 2002 was de heer Barendrecht lid van het landelijk Georganiseerd Overleg Medewerkers van de Protestantse Kerk in Nederland en lid van het Georganiseerd Overleg Predikanten. Ook na zijn afscheid in april 2014 bij onze Vereniging, bleef hij bij beide overleggenia betrokken. Voorts was hij binnen onze

Vereniging portefeuillehouder van de Commissie Mensen. Aan het VKB-congres 2014, dat als thema droeg "Werken met Zin!"- over zingeving van werken in de kerk, leverde de heer Barendrecht een belangrijke bijdrage.

Maarten stond altijd en voor iedereen klaar. Je kon van hem op aan en hij had zijn zaken altijd op orde. Maarten was een warm en zeer betrokken mens die, ondanks de problemen waarmee hij in de uitvoering van zijn werkzaamheden voor de kerk werd geconfronteerd, de zaken altijd van de humoristische zijde wist te benaderen.

Onze Kerk en onze Vereniging hebben van zijn deskundigheden op het gebied van personeelsbeleid en veiligheidszorg veel mogen profiteren ten dienste van onze gemeenten, waarvoor hij zich vele jaren heeft ingezet. Hiervoor zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Wij bidden dat zijn echtgenote Riet, de overige familie en vrienden de kracht mogen ontvangen om dit grote verlies te dragen.

Op zaterdag 27 december namen wij afscheid van Maarten. Dat gebeurde tijdens een uitvaartdienst in de Grote Kerk van Maassluis, de kerk die hij met grote toewijding heeft gediend.

Namens het hoofdbestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland.

Mr. Peter A. de Lange, voorzitter.

Kerktorens: ze blijven de aandacht vragen

Mr. Harm A. Lassche

Enige tijd terug konden we in de media weer berichten lezen over de eigendomssituaties van oude kerktorens. Zo meende een 2e Kamerlid van D 66 dat de scheiding tussen kerk en staat met zich mee hoort te brengen dat de torens niet langer onderhouden behoren te worden door de burgerlijke gemeenten.¹ Zo verscheen in Trouw van 3 september 2014 onder de kop "Gemeenten komen maar niet van hun kerktorens af", een artikel over de worsteling van enkele Gelderse gemeenten met het in stand houden van de kerktorens ten laste van de gemeentekas. Die (burgerlijke) gemeenten vinden het niet meer van deze tijd dat zij opdraaien voor de kosten van het onderhoud van deze eeuwenoude monumenten. Deze zijn namelijk vaak onlosmakelijk verbonden met het kerkgebouw en in gebruik bij de kerk: het gebruik van de een kan vaak niet zonder het gebruik van de ander.

Staatsregelingen van 1798 en 1801

Dit is, zoals bekend mag worden verondersteld, een overblijfsel uit de Franse Tijd toen de scheiding tussen kerk en staat werd doorgevoerd. De Wetgevende Vergadering van de Bataafsche Republiek legde toen in het Additoneele Artikel 6 van de Staatsregeling van 1 mei 1798 vast dat voortaan alle kerkgebouwen opnieuw moesten verdeeld onder de verschillende lokale kerkgenootschappen². Maar, zo werd nadrukkelijk bepaald, de torens "aan de Kerkgebouwen gehegt, benevens de Klokken, met derzelve huisingen, worden verklaard, eigendommen te zijn en te blijven der Burgerlijke Gemeenten, staande ten allen tijde onder dezelve beheering en onderhoud". Omdat deze Staatsregeling niet uitblonk in duidelijkheid en het bovendien een fikse breuk met het oude, bekende meebracht en dus nogal wat weerstand opriep, is over de uitvoering nogal wat te doen geweest. Zoveel zelfs, dat de Staatsregeling van 1798 gevolgd werd door die van 1801. Maar dat veranderde niets aan de eigendomssituatie van de kerktorens, omdat die wet simpel stelde dat alles wat aan het begin van de nieuwe eeuw bestond, bleef zoals het was.³

Plan van Schikking

Onweersproken was - en is dat nog steeds! - dat alle torens die al bestonden vóór 1 mei 1798 eigendom waren en bleven van de burgerlijke gemeente, tenzij nadrukkelijk anders was overeengekomen op plaatselijk niveau. Dat kon namelijk in een zgn. Plan van Schikking. In hetzelfde Additionele Artikel was namelijk ook bepaald dat er een vergelijk moest worden getroffen tussen de verschillende kerkgenootschappen "en wel binnen de eerstkomende zes maanden na de aanneming der Staatsregeling". Maar lang niet overal werd zo'n regeling

getroffen of zo'n plan gemaakt. In de meeste gevallen ging 'het leven gewoon door' en deden de kerken en de burgerlijke gemeente niet moeilijk, maar lieten ze de zaak gewoon bij het oude. Er was echter juridisch gezien wel degelijk iets veranderd en dat kan zelfs anno 2014 niet genegeerd worden. Als er niets geregeld was en de kerken bleven toch net doen of die torens bij de kerk hoorden en dus onder haar beheer en verantwoordelijkheid bleven vallen, dan deden ze dat niet (meer) als eigenaresse, maar als bezitter voor derden. Dat bezit kon haar ook ontnomen worden door de rechtmatige eigenaar of door haar zelf 'teruggegeven' worden. Die jarenlange feitelijk geaccepteerde situatie werd door het recente jurisprudentie echter wel weer een juridisch feit op zich, zo zal hieronder blijken. Maar in heel veel gevallen bleef vanaf die tijd de toren echter wel in beheer en onderhoud bij de burgerlijke gemeente zelf en is dat tot op de dag van vandaag. Dat was immers de bedoeling van de wetgever eind 18e eeuw. De reden waarom de torens van de onderlinge verdeling tussen de kerkgenootschappen werden uitgesloten en bij de burgerlijke overheid bleven was de functie die ze in het maatschappelijk leven innamen. Ze hadden immers vaak een publieke functie: uitkijkpost, gevangenis, alarmering bij gevaar of brand e.d.

Ook in de latere jaren zijn er verschillende transacties gesloten tussen de burgerlijke en kerkelijke gemeente die weliswaar niet werden gekwalificeerd als een Plan van Schikking, maar onder een meer reguliere noemer. Zo is bekend dat begin 19e eeuw in de gemeente Leeuwarden door de betrokken partijen een overeenkomst van dading werd gesloten waarin de gewenste rechtstoestand werd vastgelegd.⁴ Zo is mij ook bekend dat in maart 1940 de Hervormde Gemeente Raalte de toren in eigendom van de gemeente overnam, omdat deze laatste niet in staat was de noodzakelijke restauratiekosten te betalen.

Veranderende tijden

De ontwikkelingen zijn sindsdien voortgegaan en de

¹ Typisch een geval waarin iemand weer eens een klok heeft horen luiden, maar niet weet waar de klepel hangt, want het is juist door de scheiding tussen kerk en staat die in de Franse Tijd is doorgevoerd dat de situatie is ontstaan zoals wij die nu nog kennen.

² Dit is ook de reden dat je in overwegend R.K. streken vaak protestantse kerken tegenkomt die begin 19e eeuw zijn gebouwd, omdat de grote, oude kerk weer terug is gegaan naar de katholieke parochie; 's-Hertogenbosch is daar ook een voorbeeld van, maar ook in Twente zien we dat.

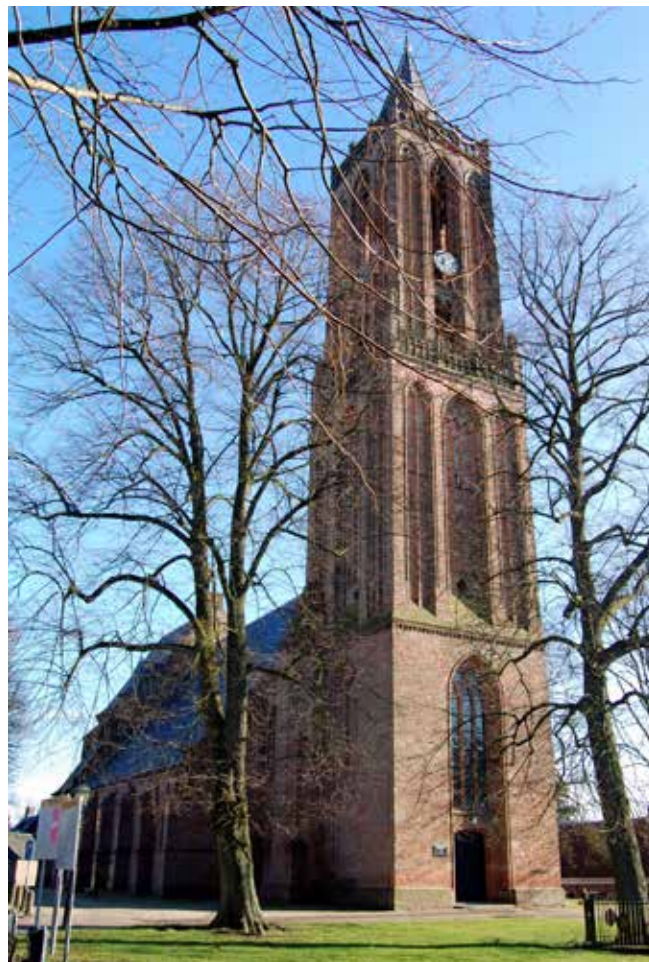
³ Artikel 13 van die Staatsregeling zegt namelijk: "Ieder kerkgenootschap blijft onherroepelijk in het bezit van het geen met den aanvang dezer Eeuw door hetzelfde werd bezeten."

huidige samenleving lijkt natuurlijk nog nauwelijks op die van begin 19e eeuw. De publieke functie die de torens hadden is achterhaald en is vaak ingenomen door andere gebouwen en voorzieningen. Gemeenten willen dan ook wel af van dit overblijfsel uit de Franse Tijd. Wanneer de overheid bovendien door de omstandigheden fors de broekriem moet aanhalen en ze op zoek moet naar bezuinigingsmogelijkheden⁵, lijkt het afstoten van deze onderhoudslast een gemakkelijke. De redenering is dan veelal: waarom spenderen we nog middelen aan bouwwerken die de facto bij de kerk behoren. Bij gebrek aan de juiste historische kennis rond deze materie, vat in menig gemeentehuis de opvatting post dat de uitgaven aan het onderhoud van deze torens een vorm van subsidie is en daarom net als iedere subsidietoekenning op een bepaald moment met inachtneming van de regels van de Algemene Wet Bestuursrecht beëindigd kan worden. In het recente verleden is het dan ook eens voorgekomen dat in de bezuinigingsplannen het schrappen van deze begrotingspost werd meegenomen. Ter uitvoering daarvan wordt dan een briefje naar de kerkelijke gemeente gestuurd met de mededeling dat de onderhoudskosten met ingang van een bepaald begrotingsjaar niet meer betaald zullen worden. De reactie van de kerkelijke gemeente kan dan naar mijn mening heel simpel zijn: wij hebben hiervan kennisgenomen en nemen het ook voor kennisgeving aan, maar willen u er wel op wijzen dat de eigendomsrechten bij de gemeente horen en dat dit ook zo zal blijven. Er is immers nog geen juridische mogelijkheid dat iemand zijn eigendomsrechten eenzijdig afstoot en die tegen diens wil neerlegt bij een willekeurige derde. Anders gezegd, gemeente houdt u er wel rekening mee dat u als eigenaresse de risico's blijft dragen die het eigendomsrecht van dat dit bouwwerk kan opleveren, bijvoorbeeld de schade die ontstaat door neervallende pannen of stenen.

Ons rechtssysteem kan daarentegen wel de tegenovergestelde mogelijkheid, namelijk dat iemand gedwongen wordt zijn eigendom af te staan ten gunste van het algemeen belang. Dat noemen we gewoon onteigening. Maar vanwege het ingrijpende karakter van deze

⁴ Overigens had die stad zelf geen echte kerktorens meer, maar dat veranderde wel toen in de Tweede Wereldoorlog het zuidelijke deel van Leeuwarderadeel bij de stad werd gevoegd en dat zal waarschijnlijk ook opnieuw gewijzigd zijn door de nieuwste gemeentelijke herindeling in dit gebied: als gevolg daarvan zijn veel dorpen bij de stad gevoegd die trotse bezitter zijn van een eeuwenoude kerk en een daarbij behorende toren. Enkele van deze torens zullen wellicht steeds door de burgerlijke overheid zijn onderhouden; de meeste echter hebben een schimmige status om de hierboven genoemde redenen, waarbij de kerkelijke gemeenten zich gewoon gedroegen als bezitter-eigenaar. Zie verder bij het Arrest van de Hoger Raad uit 2000.

⁵ Vaak wordt daar een mooie term voor gebruikt, namelijk die van de zgn. kerntakendiscussie. De redenering hierachter is dat de gemeente zich voortaan alleen moet bezighouden met de taken die tot de kern van haar bestaan behoren. Dat is gewoon een verhullende verpakking of legitimatie om gewoon te bezuinigen. Meestal onzinnige discussies want wat een kerntaak is wordt per tijd en situatie bepaald en in principe is alles wat de gemeente wil doen (of: behoort te doen) een kerntaak voor haar. Dat immers bepaalt de politiek zelf bij het vaststellen van de begroting.

Andrieskerk (15e eeuw) van de hervormde gemeente te Amerongen

rechtsfiguur is dit met veel waarborgen omringd en is er zelfs een aparte wet voor in het leven geroepen.

Proces

Ook de plaatselijke kerken kampen met grote financiële problemen. De oorzaken daarvan zijn genoegzaam bekend. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat ook in de kerk naarstig wordt gezocht naar beperking van de uitgaven nu ze er steeds minder in slaagt om de inkomsten op peil te houden, laat staan te verhogen. Dat heeft in de jaren negentig van de vorige eeuw een vijftal kerkvoogdijen uit Friesland doen besluiten een proces aan te spannen tegen hun burgerlijke gemeente. De stelling was: wij onderhouden een toren die onder de werking van de Staatsregeling van 1798 valt en die wij al die jaren dus eigenlijk ten onrechte hebben onderhouden. De inzet van het geding was dan ook het verkrijgen van een verklaring van recht, waarbij het eigendomsrecht door de burgerlijke gemeente (opnieuw) wordt vastgesteld.

Helaas voor de eisende partijen heeft dat niet het gewenste resultaat opgeleverd. De Rechtbank wees de eis simpelweg af en stelde zicht op het standpunt dat een kerkgenootschap dat zich altijd ondubbelzinnig als eigenaar heeft gedragen inmiddels zijn recht heeft verwerkt (zeg maar: verjaard). Het Hof volgde dit, waarna de zaak werd voorgelegd aan de Hoge Raad die in 2000 arrest wees.⁶

Weliswaar werd de eis van de kerkvoogdijen ook niet door de Hoge Raad toegewezen, maar ook niet afgewe-

zen. In tegenstelling tot de uitspraak in eerste en tweede aanleg, werden de kerkvoogdijen wel in de gelegenheid gesteld om met bewijzen te komen die hun stelling ondersteunden; de zaak werd terugverwezen naar het Hof van Arnhem. De kerken mochten dus bewijzen dat zij inderdaad slechts bezitter/houder zijn en geen eigenaar. Het bewijs zal moeten blijken uit andere stukken dan de simpele verwijzing naar de Staatsregeling. En toen werd het stil, want dat bewijs is tot op heden niet geleverd en dus moeten die kerkelijke gemeenten worden aangemerkt als bezitters die voor zichzelf bezitten (= eigenaar zijn). Overigens is het zeer wel mogelijk dat in andere situaties dan die in de Friese gemeenten een kerk wel kan bewijzen dat de burgerlijke overheid nog steeds eigenaar is. Omgekeerd geldt trouwens hetzelfde: daar waar de burgerlijke gemeente steeds het onderhoud heeft gepleegd en zich als eigenaar/bezitter heeft opgesteld, moet zij maar aantonen dat ze dat onverplicht doet en gedaan heeft en dat de kerken op grond van een plan van schikking of andere overeenkomsten wel degelijk eigenaar van de toren zijn geworden.

Het Hof had in tegenstelling tot de Rechtbank in zijn arrest een aantal (rechts)overwegingen gehanteerd die wel interessant zijn voor de praktijk omdat deze nadrukkelijk niet zijn overgenomen en door de Advocaat-generaal in zijn Conclusie zelfs afgewezen. Deze overwegingen van het Hof waren:

1. Er zou niet aangetoond zijn dat er in 1798 sprake was van een overdrachtshandeling op grond waarvan de burgerlijke gemeente eigenaresse van de toren was geworden. Het Hof was dus van mening dat de Staatsregeling zelf geen eigendomsoverdracht heeft bewerkstelligd, want daarvoor zou nog een expliciete handeling, vastgelegd in een notariële akte, nodig zijn. Nee zegt de Advocaat-generaal, door de simpele wetsbepaling waren ze eigenaar en bleven ze dat en een nadere overdrachtshandeling was niet nodig;
2. De Staatsregeling van 1801 in combinatie met het huidige artikel 109 Boek 3 NBW heeft als uitgangspunt dat iemand voor zichzelf bezit tenzij het tegendeel wordt aangetoond. Er is dus volgens het Hof geen sprake van houderschap. Nee, zegt de Hoge Raad, daar is wel sprake van.⁷
3. Terloops wordt er door het Hof nog op gewezen dat in de kadastrale tenaamstelling geen splitsing is aangebracht. In alle gevallen staan deze torens en kerken in het kadaster geregistreerd op hetzelfde kadastrale perceel ten name van de betreffende kerkvoogdijen. Opnieuw wordt bevestigd dat de kadastrale tenaamstelling geen uitsluitend bewijs is, doch slecht een begin daarvan.

Conclusies

Het bovenstaande samenvattend, kunnen we de volgende conclusies trekken:

- a. alle kerktorens die bestonden op 1 mei 1798 en

⁶HR 22 september 2000, nr. C98/309HR, RvdW 2000/187c.

⁷Bovendien is het kadaster zoals wij dat kennen van latere datum dan de Staatsregelingen van 1798 en 1801.

voldoen aan de bepalingen van de Staatsregeling waren eigendom van de burgerlijke gemeente. Dat zijn ze geworden door de enkele wetsbepaling, nadere handelingen waren niet nodig om dat te bevestigen.

- b. De kadastrale aanduiding is geen uitsluitend bewijs van eigendom. Er mag dus niet afgegaan worden op de kadastrale tenaamstelling.
- c. Ze zijn nog steeds eigendom van de burgerlijke gemeente, tenzij tussen kerk en gemeente ooit nadere afspraken zijn gemaakt. Dat kan zijn een Plan van Schikking, of een afzonderlijke overeenkomst.
- d. De Staatsregeling geldt dus niet voor de torens die niet aan de criteria voldoen dan wel na 1 mei 1798 zijn gebouwd.
- e. De feitelijke gebruikers die iets anders willen (de kerken of de gemeenten) moeten bewijzen dat hetzij de Staatsregeling onverkort van toepassing is, hetzij komen met stukken waaruit blijkt dat er een andere regeling is getroffen.
- f. Wellicht overbodig, maar dan slechts ten overvloede, het is uitgesloten dat eenzijdig – hetzij door de kerkelijke gemeente, hetzij door de burgerlijke gemeente – wordt besloten om wijziging aan te brengen in de bestaande situatie. Als er niets geregeld is, en het onderhoud wordt nog steeds gepleegd door de burgerlijke gemeente, dan moet worden aangenomen dat dit gebeurt op grond van de Staatsregeling van 1798 en is zij bij wet eigenaar en blijft ze dat. Blijkt uit de archieven dat het beheer en onderhoud is gebaseerd op een nadere regeling/overeenkomst, dan zal die ook bepalingen moeten bevatten over de wijzigingsmogelijkheden. Dat laatste is ook van toepassing op de kerken: behoudens het bewijs van tegendeel zullen zij als bezitter/eigenaar moeten worden aangemerkt.

Wat dan wel?

Wat moet een plaatselijke kerkelijke gemeente nu doen als de burgerlijke gemeente bij haar komt met het besluit dat ze de onderhoudslasten van de kerktoren voortaan bij de kerk als gebruiker wil leggen. Of een College van Kerkrentmeesters dat vindt dat de burgerlijke gemeente maar weer eens de onderhoudskosten voor haar rekening moet gaan nemen.

Om met dat laatste te beginnen, namelijk dat een kerkelijke gemeente bevrijd wil worden van de onderhoudslasten van haar oude toren. Ik denk dat dit een onmogelijke opgave zal worden als het oogmerk is voortaan die kosten neer te leggen bij de gemeentelijke overheid. Maar als dat niettemin overwogen wordt, dan zal er in ieder geval eerst eens diepgaand (archief) onderzoek moeten worden gedaan waaruit zonneklaar of met redelijke mate van zekerheid blijkt dat de toren inderdaad van de burgerlijke gemeente is en dat de kerk deze ten onrechte jaren heeft onderhouden. De kans op succes zal niet groot zijn, maar mochten de bewijzen wel boven water komen dan nog zal de burgerlijke gemeente zich waarschijnlijk daartegen gaan verzetten en begint er een juridische procedure waarvan de afloop niet bij voorbaat is te voorspellen.

De kans dat er burgerlijke gemeenten zullen zijn die

Cunerakerk (1428) van de protestantse gemeente te Rhenen

opnieuw willen proberen van de onderhoudskosten bevrijd te worden, is daarentegen vele malen groter. In de publieke discussie die dan volgt, zal gezien de huidige tijdsgeest de sympathie eerder uitgaan naar de overheid dan naar de kerk. Niettemin wil ik het college van kerkrentmeesters adviseren alles te doen om te voorkomen dat de kerkelijke begroting belast gaat worden met onderhoudskosten van een oude toren. Per definitie moet men dat niet meer willen.

In een tijd waarin juist gebouwen afgestoten moeten worden en het gebruik van een eeuwenoude kerk voor de erediensten sowieso al heel veel geld en moeite kost, moet de eerste opdracht zijn de minder wordende middelen te besteden aan de primaire opdracht die een

kerkelijke gemeente heeft: zorg voor het geestelijk leven in al zijn facetten. Gebouwen zijn daartoe slechts middelen en nimmer een doel op zich.⁸

Moet de kerkelijke gemeente zich dan helemaal afzijdig houden van deze discussie? Naar mijn mening niet, want we hebben wel een historische binding en verplichting. Die 'hautain' negeren mag ook niet de uitkomst zijn. Veel beter is om samen met de burgerlijke overheid om de tafel te gaan zitten en te zoeken naar andere oplossingen. De laatste tijd zie je wel vaker een oplossing waarin niet alleen de toren maar de hele kerk in beheer en eigendom wordt overgedragen aan een particuliere instelling, zoals bijv. de Stichting Alde Fryske Tsjerken. Oude Gelderse Kerken e.d. De opzet moet daarbij zijn dat enerzijds het oude monument in stand kan blijven en desgewenst beschikbaar blijft voor de kerkelijke gemeente, dan wel mogelijk een nieuwe functie kan krijgen, maar dat anderzijds voorkomen wordt dat de kerkelijke begroting structureel belast wordt met extra onderhoudskosten. Kortom, gewoon op de ouderwetse Nederlandse manier van samenleven betekent dat in overleg gaan door samen een oplossing te zoeken.

Tot slot

Vanuit de wetenschap dat het heden is ontstaan vanuit een verleden dat onze voorouders en wijzelf hebben ingevuld en gemaakt en waarvoor we ook verantwoordelijk mogen worden gehouden, zal ook in de nabije toekomst de oude kerktoren een richtingaanwijzer blijven. Dat impliceert betrokkenheid, die niet genegeerd mag worden vanuit het dogma dat er scheiding moet zijn tussen kerk en staat, maar vanuit de gemeenschappelijke zorg voor de instandhouding van het cultureel en kerkelijk erfgoed.

De heer Lassche is sinds vele jaren adviseur van de VKB op het terrein van eigendomszaken rondom kerktorens.

⁸Overigens zou ik iedere gemeente die met dit probleem wordt geconfronteerd willen adviseren in ieder geval contact op te nemen met het Centraal Bureau in Dordrecht.

■ Het orgel van de Jacobskerk van Winterswijk

Het orgel van de Jacobskerk in Winterswijk werd in 1831 gebouwd door de orgelmaker F.A. Naber uit Deventer. Het instrument bezat 25 sprekende stemmen, verdeeld over 2 manualen en een vrij pedaal.

In 1911 werd het orgel door orgelmaker Steenkuyl te Amsterdam volledig omgebouwd tot een pneumatisch instrument. Hierbij gingen de originele windladen, de klavieren, het mechaniek en enig pijpwerk van Naber verloren.

De restauratie van de kerk rond 1970 was aanleiding ook het orgel, dat sinds de verbouwing door Steenkuyl een bijzonder boventoonarme klank had, te herzien. De firma Metz uit Zwitserland kreeg opdracht een nieuw orgel te vervaardigen in de oude kas. De oude windvoorziening, bestaande uit vier keilbalgen en de daarop aansluitende windkanalen, werd weer gebruikt, alsmede enkele bruikbare registers van Naber.

In grote lijnen werd de Naber-dispositie als uitgangspunt gekozen, maar voor wat betreft de bouw van het orgel en de intonatie koos men een andere weg. Het onderpositief werd

van de hoofdorgelkas losgemaakt door deze laatste naar achteren te verplaatsen en werd als rugpositief ingericht. Deze werkzaamheden werden uitgevoerd onder supervisie van de Orgelcommissie van de Nederlandse Hervormde Kerk, waarbij Klaas Bolt uit Haarlem als adviseur optrad. De wit geschilderde orgelkas werd weer teruggebracht in de oorspronkelijke kleur, mahonierood, geheel overeenkomstig het nog aanwezige bestek uit 1833 inzake het verwen, bronzen en vergulden van de orgelkas.

Nieuws uit de provincies

R.M. Belder

De afdeling Friesland organiseerde het afgelopen najaar vier regiobijeenkomsten waarbij de heer G. Kroeze uit Schalsum sprak over energiebesparing. Onderstaande samenvatting betreft de bijeenkomst in Joure van 3 november jl. die door ruim 40 kerkrentmeesters werd bijgewoond. Hier werd de inleiding verzorgd door de heer J. Jongma, directeur van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Friesland, die de heer Kroeze op het laatste moment verving omdat de heer Kroeze verhinderd was.

Veel in beweging

De voorzitter van de afdeling Friesland, de heer H. de Koe, opende

H. de Koe

de bijeenkomst met bijbellezing en ging daarna voor in gebed. In Friesland is er op kerkelijk erf veel in

beweging. Het aantal gemeenten dat fuseert, neemt toe. Er is door de heer S. ten Hoeve terecht aandacht gevraagd voor de zorg van ons roerend kerkelijk erfgoed. Als gevolg van dalend ledental wordt de bestuurskracht minder en kunnen niet alle vacatures in de kerkenraad vervuld worden. Het kost moeite om het aantal predikantsplaatsen in stand te houden, want ook in Friesland worden de financiële zorgen steeds groter. Belangrijk is dat kerkrentmeesters zich op het gebied van pachtzaken goed laten adviseren door deskundigen. Zijn advies is om, wanneer er gelden vrijkomen en voor lange termijn belegd moeten worden, hiervoor grond wordt gekocht, want dat levert een groter rendement op.

Kerkgeluidstechniek op z'n best!

de techniek als hulpmiddel, ook in uw kerk

De kerkgeluidstechniek schrijdt voort ... met rasse schreden! Dialoog Church Sound is als specialist op kerkgeluidstechniek niet achtergebleven en heeft met meer dan 1800 kerken in Nederland een groot werkgebied. Met gebruikmaking van de nieuwste digitale techniek en zijn zowel grote galmrijke als kleinere kerken inmiddels voorzien van kerkgeluidsystem en die zorgen voor een uitstekende spraakverstaanbaarheid en dat tegen budgettair verantwoorde aanschafprijzen.

Kennis is van
geen waarde ...

tenzij je deze in
praktijk brengt!

Dialoog Church Sound

Bolognalaan 6

5632 RL Eindhoven

www.cantorsound.nl

040 - 24 20 840

info@cantorsound.nl

Tenslotte deelt de voorzitter mee dat het de bedoeling van de Commissie beheer kerkelijke begraafplaatsen van de VKB is om in het voorjaar voor de noordelijke regio een voorlichtingsbijeenkomst over begraafplaatsen te houden. Dat zal in Heerenveen of Joure zijn.

D. de Vries

Uit het hoofdbestuur

Hierna krijgt de vice-voorzitter en tevens lid van het hoofdbestuur, de heer D. de Vries, gelegenheid om enkele mededelingen vanuit het hoofdbestuur te doen. In de vergadering van eind september jl. is gesproken over de vervulling in de komende jaren van een groot aantal vacatures in het hoofdbestuur. Inmiddels heeft een commissie die zich daarmee bezighoudt, de beschikking over een lijst van personen die binnenkort worden benaderd.

Op 18 april 2015 wordt het VKB-Congres in "ReeHorst" te Ede gehouden waar het jaarthema "Geld" zal worden besproken. Hij doet een oproep aan de kerkrentmeesters deze datum te noteren en deze belangrijke bijeenkomst te bezoeken. Verder noemt de heer De Vries o.a. dat:

- de VKB nadenkt over een eigen verdienmodel, want gevreesd wordt dat de huidige inkomsten, waarvan de contributie de belangrijkste peiler is, in de nabije toekomst onvoldoende zijn;
- de presentatie van de jaarcijfers van de landelijke kerk veel beter is dan in het verleden het geval was;
- de VKB druk bezig is haar website te vernieuwen, waarbij

straks ook "Kerkbeheer" digitaal kan worden geraadpleegd;

- de landelijke kerk ervan afziet om een landelijke stichting op te richten die overtollige kerken voor € 1 overneemt;
- er gesprekken gaande zijn over een fusie van de Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen Friesland en Groningen-Drente;
- Donatus over dit jaar, wanneer het schadeverloop zo blijft, weer een premiereductie zal geven die ligt tussen de 35 en 40 procent;
- op 9 maart 2015 in de Kurioskerk van Leeuwarden de jaarvergadering van de afdeling Friesland wordt gehouden, waar ds. G. van Meijeren een inleiding zal houden over het onderwerp Mobiliteit van predikanten.

J. Jongsma

Energiebesparing

Vervolgens krijgt de heer Jongsma

het woord die aan de hand van de opmerkingen van de heer G. Kroeze een uiteenzetting geeft over duurzaam energieverbruik.

De traditionele energiebronnen, zoals kolen, turf, gas, olie, water, raken uitgeput. Ook wordt gewerkt aan herwinbare energiebronnen zoals biomassa uit mest, afval hout en organisch afval. De animo hiervoor is nog niet zo groot en bovendien is ook de huidige wet- en regelgeving daarop niet afgestemd. Daarom wordt steeds meer nagedacht over toepassing van duurzame energiebronnen, zoals wind, zon, bodem en water. Factoren die voor het slagen van de invoering van duurzame energie belangrijk zijn, betreffen het scheppen van een ruimtelijk kader met een investeringsklimaat en stimuleringsregelingen. Het is maatschappelijk zeker geaccepteerd ook al is het niet altijd een fraai gezicht op de daken. Veel aandacht zal het vergunningentraject kosten, want hoewel in veel gevallen geen vergunning vereist is, zal voor rijksmonumenten de burgerlijke gemeente een vergunning moeten afgeven. Ook in dorpen en steden waar sprake is van een beschermd stadgezicht, is dat het geval.

De heer Jongsma deelt mee dat de doelstelling van de regering is dat van 2012 naar 2020:

- de windenergie op land van 2.000 naar 6.000 mega w. gaat;
- de windenergie op zee van 228 naar 6.000 mega w. wordt gebracht;

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

Het Flentrop-orgel uit de Ontmoetingskerk in Doetinchem is verkocht. Momenteel zijn er in totaal 4 orgels in ons bestand opgenomen. Dit betreft instrumenten gebouwd door D.A. Flentrop, Pels en Van Leeuwen Orgelbouw, Fama en Raadgever en Bakker en Timmenga.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met: Centraal Bureau VKB tel. (078) 639 36 63, e-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

- de zonne-energie op land van 225 naar 4.000 mega w. wordt verhoogd, en
- de bio-energie van 18 naar 32 procent wordt opgevoerd.

De windenergie op zee, die veel minder weerstand bij de bevolking oproept, zal een aantal zeer grote energieparken opleveren en kost bijna twee keer zoveel als een locatie op het land.

Verder noemt de heer Jongsma nog de mogelijkheden gebruik te maken van aardwarmte. Hij vindt dat dit systeem bij nieuwbouw realiseerbaar is met optimale isolatie en ventilatie met een luchtverversingssysteem. De capaciteit van zonne-energie is de laatste jaren behoorlijk toegenomen. Het is toepasbaar bij hele kleine tot zeer omvangrijke projecten. Plaatsing op daken is niet vergunningssplichtig, met uitzondering van grote projecten. Ook kunnen de panelen op de grond worden geplaatst. De vraag is alleen of het verstandig is om vruchtbare grond daarvoor op te offeren.

De heer Jongsma adviseert kerkrentmeesters tot aanschaffing van zonnepanelen over te gaan op een moment die zij geschikt vinden, want de ontwikkelingen gaan steeds door en de levensduur van de zonnepanelen wordt nu al op zo'n 25 jaar geschat. Ingeschat wordt dat na 7 of 8 jaar de investering in zijn geheel is terugverdiend. Rekening houdend met de huidige zeer lage rentestand van spaartegoeden, is investering in zonnepanelen een uiterst rendabele zaak. Verder zijn er ook zonnecollectoren met boilers waarvan de toepassing over het algemeen in kleinere projecten plaatsvindt.

Belangrijk is rekening te houden met de hoogte van deze panelen want regelmatig moeten ze schoon worden gehouden door het verwijderen van bladeren, algenaanslag, e.d. De heer Jongsma deelt mee dat er inmiddels al zonnepanelen beschikbaar zijn die in de dakpannen zijn gedntegreerd.

Samenvatting

De heer Jongsma besluit zijn inleiding door te stellen dat het

De aanwezigen in Jouré

gebruik van zonnepanelen een goede investering is die de kerken na enkele jaren weer terugverdienen. Er liggen nieuwe kansen voor de kerkrentmeesters, want:

- plaatsing van zonnepanelen zorgt voor structurele kostenverlaging van elektriciteit;
- indien de kerk een monumentaal gebouw is, zal een en ander per situatie beoordeeld moeten worden;
- ondersteuning met een boiler vat gekoppeld aan CV-installatie, kan een optie zijn;
- bij nieuwe kerken of bijgebouwen is toepassing van aardwarmte een optie, maar alleen wanneer die gebouwen intensief worden gebruikt is de investering rendabel; en
- denkbaar is land te verhuren voor plaatsing van zonnepaneelprojecten of windmolenparken,

Kalender voor kerkrentmeesters

Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden.

Januari:

- Aandacht voor wijzigingen op het terrein van de belastingen, sociale verzekeringswetten en pensioenpremies.
- De verzekeringsportefeuille nagaan (zie de checklist in de brochure "Kerkelijke gemeente en beleidscyclus").
- Evaluatie van de risico-inventarisatie, waarover elke kerkelijke gemeente dient te beschikken.
- Betaling Maandnota
- Registratie van de toezeggingen voor de actie Kerkbalans 2015.

Februari:

- Mededelingen in het kerkblad over de voorlopige resultaten van de actie Kerkbalans 2015.
- Bespreken van deze resultaten in het college van kerkrentmeesters.
- Inventarisatie van de opmerkingen van de Kerkbalanslopers en deze, indien dit noodzakelijk mocht zijn (b.v. opmerkingen van pastorale aard), doorgeven aan de overige leden van de kerkenraad.
- Aanvraag voor subsidie BRIM indienen vanaf 1 februari tot en met 31 maart
- Betaling Maandnota.
- Rappelleren van gemeenteleden die hun toezegging van een bijdrage voor de betreffende termijn, indien die verstreken is, nog niet hebben betaald.

Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Friesland

Na de pauze, waarbij de heer Jongasma nog enkele vragen beantwoordt over het gebruik van duurzame energie, doet hij enkele mededelingen over het werk van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen (SBKG) Friesland.

- De BRIM-aanvragen voor 40 torens en kerken zijn allemaal gehonoreerd.
- Een eigen bijdrage van de gemeente moet wel in de begroting worden opgenomen.
- Monumenteigenaren hebben nog erg veel last van de toepassing van de regelgeving.
- Monumentale kerkhoven zijn ten aanzien van het groenbeheer subsidiabel. Indien men twijfels heeft dan even informeren bij SBKG.
- De provincie Friesland kent een riante subsidieregeling voor bepaalde onderhoudswerken. Voorwaarde is dat er een BRIM-plan is.
- Ook kunnen burgerlijke gemeenten in bepaalde gevallen subsidie aan kerkelijke gemeenten verstrekken.
- De provincie Friesland heeft SBKG Friesland benaderd en stelt € 5 miljoen beschikbaar voor het opzetten van een digitaal archiveringssysteem erfgoed. Ook restauraties van kerken kunnen daarop worden geplaatst. SBKG Friesland zal binnenkort de colleges van kerkrentmeesters daarover benaderen.
- Tenslotte deelt de heer Jongasma mee dat de SBKG Friesland en de SBKG van Groningen-Drenthe in gesprek zijn om in de toekomst nauwer te gaan samenwerken. Een samenwerking die wellicht tot fusie zal leiden. De reden hiervan is dat het aanbod van kerken afneemt omdat steeds meer kerken, zowel in Groningen als in Friesland, aan de daar gevestigde Stichtingen Oude Kerken worden overgedragen die zelf over kennis van zaken beschikken. Om de continuïteit van het werk voor de kerkelijke gebouwen te garanderen en de kwaliteit van het werk op niveau te houden, is het noodzakelijk dat beide stichtingen gaan

Bent u al ANBI-proof voor 2016?

Vanaf 1 januari 2016 moeten kerkgenootschappen en hun zelfstandige onderdelen, zoals gemeenten en diaconieën, aan nieuwe ANBI-eisen voldoen. Uitgangspunt is de transparantie van gegevens. Die moeten online vindbaar zijn, op een (eigen) webpagina.

Onderstaande informatie moet gepubliceerd worden:

- De formele naam van de kerkelijke gemeente;
- Het RSIN of fiscaal nummer;
- Contactgegevens;
- Doelstelling;
- Beleidsplan;
- Bestuursamenstelling;
- Beloningsbeleid;
- Verslag van de uitgeoefende activiteiten;
- Financiële verantwoording;
- Overzicht van voorgenomen bestedingen.

Meer informatie: www.protestantsekerk.nl/anbi: hier zijn o.a. voorbeelden te vinden voor deze publicatie.

In het afgelopen jaar zijn er tijdens de regiobijeenkomsten van de afdelingen van de VKB diverse inleidingen gehouden over de ANBI-ontwikkelingen die voor onze kerkelijke gemeenten per 1 januari 2016 van kracht worden. Ook in het voorjaar van 2015 zal dit onderwerp tijdens regiobijeenkomsten aan de orde kunnen komen. Houdt daarom de uitnodigingen van uw afdeling in de gaten.

samenwerken. Ook is er binnenkort contact met de SBKG Noord-Holland die behoefte heeft aan ondersteuning.

Bij de rondvraag worden enkele vragen worden gesteld over de periode van de actie Kerkbalans en over de zittingsperiode van ambtsdragers in relatie tot de aanwezigheid van de predikant in de gemeente die soms wel erg lang kan zijn. Daarna sluit de vice-voorzitter deze vergadering met een avondgebed door het voorlezen van een Fries gedicht.

■ Overdracht kerk en kerkhof Midwolda

Het blad De Eemslander meldt dat op 21 november jl. de hervormde kerk en het bijbehorend kerkhof in Midwolda aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK) is overgedragen. Met deze overdracht beschikt SOGK nu over 77 kerkgebouwen, 2 synagogen, 48 begraafplaatsen en 7 (vrijstaande) kerktorens.

De huidige kerk van Midwolda werd in 1738 gebouwd en verving een

zeer imposante romaanse kerk met vier torens. Volgens de overlevering was dit het grootste kerkgebouw in de provincie Groningen. De kerk was ongeveer 60 meter lang; kerken van die lengte zijn alleen in stedelijke centra gevonden, wat aangeeft dat de kerk van groot belang was voor de omgeving.

De hervormde gemeente huurt na de overdracht de kerk van SOGK en blijft de kerk voor haar erediensten gebruiken. Ieder jaar wordt de kerstnachtdienst georganiseerd, wordt de kerk opengesteld op Open Monumentendag en is er de 4 mei herdenking.

De Stichting Hinszorgel Midwolda organiseert concerten, waarbij organisten en liefhebbers speciaal naar Midwolda komen om het 33 stemmen tellende Hinsz-orgel, dat in 1772 door Anthoni Hinsz werd gebouwd, te bespelen of te beluisteren.

10 jaar VKB

Er was eens...

De jaren verstrijken zeker en gestaag. In die ferme hartslag van deze tijd bestaat onze VKB een decennium. De voorspelling bij het gaan staan op de schouders van onze gereformeerde en hervormde voorlopers kende een aantal zichtlijnen.

In het kielzog van de wording van de Protestantse Kerk in Nederland zagen wij allereerst een roeping om in dienst van de Kerk ook als afzonderlijke beheerders, inclusief die vanuit de Evangelisch Lutherse Kerk, op te gaan in een groter geheel. De Kerk verandert en wij veranderen dus mee. Een kerkvoogd volgde de Kerk, een kerkrentmeester draagt en schraagt deze op zijn of haar beurt mede en voort.

In de presentie van het geluid van de missionaire en diaconale roeping van de Kerk viel een nieuw en helder élan te beluisteren, voor heel de mens, politiek, staat en samenleving. Samen met de komst van de nieuwe Bijbelvertaling werden nieuwe wegen voor het horen en verstaan gezocht en gevonden. Een langdurige en vaak ook ingewikkelde periode van tientallen jaren Samen-Op-Weg werd daarmee min of meer afgesloten. De prijs was hoog en werd duur betaald. Maar de eindstreep was gehaald. In de schoot van de 21e eeuw was een andere Kerk geboren.

Met die andere Kerk en bijbehorende modellen was ook de noodzaak gegeven de oude vertrouwde beheersverenigingen om te zetten naar een andere en nieuwe vereniging. Volstrekt verschillende tradities, beheersmodellen en ervaringen werden gecombineerd en samengebracht onder de nieuwe naam en organisatie. Gelden, functies, mensen, posities en bloedgroepen werden statutair en reglementair in stevige en strakke regels neergeschreven om zoveel mogelijk

Mr. Peter A. de Lange

verschillen op voorhand in goede banen te leiden en goede continuïteit voor een heel decennium te waarborgen.

In die beweging en verandering in de tijd van Kerk en vereniging is de staat van de staat en politiek tevens aan grote wijzigingen onderhevig. De vanzelfsprekendheid van het denken in het concept van de verzorgingsstaat en pogingen die tot heil van het volk en samenleving overeind te houden is tegelijk met het langzaam veranderen van de gedachte van de volkskerk fundamenteel geërodeerd. De welvaartsstaat blijkt met de verzorging van de wieg tot en met het graf inmiddels volstrekt onbetaalbaar en technisch failliet. Aan zorg, solidariteit en socialisme worden prijskaartjes gehangen die door weinigen meer

lijken op te brengen. Van overheidswege gereguleerde liefde van mantelzorgers voor de medemens kan en zal geen lang leven beschoren zijn. Alles wijst op een systeemcrisis.

Politiek en volk

De politiek schreeuwt en brult om minder. De wil van het volk gaat niet eerst en vooral over het recht het respect voor en de opvang van de rechtenloze, maar over zien en gezien worden, over kijkcijfers en dagkoersen. Bed, bad en brood moeten ons land en natie door Europa nota bene opgelegd en afgedwongen worden. In de verdwazing zien en begrijpen wij het zelf kennelijk al niet meer. Wat hebben wij dan toch zelf gedaan met onze kerkelijke oases en pleisterplaatsen van echte

ontmoeting, vrede, rust, inkeer, verstillig en gebed? Wie steekt zijn vinger op en spreekt de boodschap die gebracht moet worden?

Ook het Verlichtingsdenken in termen van vrijheid, gelijkheid en broederschap vindt in de verdere kwantificering van onze maatschappij het eche van het sociaal contract. De maatschappij verandert in een razend tempo vrijwel onherkenbaar. In het landschap van deze tijd kennen wij zonder navigatie onze naaste en eigen omgeving niet of nauwelijks meer. De snelheid ligt daarbij verder zo hoog dat wij de macht over het stuur dreigen kwijt te raken en de richting en regie allang verloren lijken te hebben.

Een denken en belijden van een leven na dit leven heeft langzaam maar zeker plaatsgemaakt voor een leven naast dit leven. Een digitale alter ego, een 'avatar' dragen wij als anonimiserende pij. In de straten wordt 'yolo' (you only live once) gehoord en beleden. De robot staat intussen met de voet tussen de deur op de drempel van onze huizen. De hemelse Vader die ons altijd en overal ziet en over ons waakt maakt plaats voor een aardse 'big brother'. Niet God, maar onze data zijn groot. De systemen van de enen en nullen, cijfers en getallen nemen bezit van het moderne westerse leven. Mensen van vlees en bloed zijn als zodanig weinig interessant meer. Alleen het wetenschappelijk ontrafelen van hun brein, dna en andere levensmysterieën lijken nog slechts belangwekkend.

In die andere maatschappij eist ook het individu zijn tol. Het toppunt van de bevrijding van de mens, de emancipatie en het zich ontdoen van de naaste is de conclusie dat deze 'ik', deze mens natuurlijk volstrekt alleen is komen te staan. "Waar is Abel, je broer? Dat weet ik niet, antwoordde Kaïn. Moet ik soms waken over mijn broer?" De wolf is nog niet terug in ons land, maar de mens blijkt op veel plaatsen de mens een wolf. Er spelen zich mensonwaardige en hartverscheurende tafereelen af, ook in onze directe omgeving.

Diverse ontwikkelingen hebben zo een heel grote impact op onze Kerk en kerkstructuur. Zij interfereren bovendien onderling in een steeds

hoger tempo. De enige constante is die van de verandering, zo lijkt het.

Protestantse curie

De protestantse curie betrok haar zetel in Utrecht. De VKB nam na lang en rijp beraad destijds het initiatief om als hoeders van geld en stoffelijk goed stevige kanttekeningen bij verschillende bewegingen te plaatsen. De VKB kan immers nauwelijks geloven dat de Geest per se niet waait binnen de grenzen van een sluitende begroting. Een Kerk is heel wat waard. Maar dat moet wel juist verstaan en uitgelegd worden. Die Kerk moet vooral niet onbetaalbaar zijn. En is het geld niet voor de armen? Op dat punt is gelukkig al heel veel ten goede gekeerd.

Het missionaire en diaconale geluid werd allengs minder gehoord. Bijzondere zorg en structuurdiscussies, juridische en kerkelijke procedures en stevige debatten in synode en achterbannen maakten dat de vliegende start in het open lucht ruim diverse kenmerken van een noodlanding ging vertonen. We vliegen wel, maar hebben er nauwelijks concreet beeld bij. Het spreken van de Kerk voor en in overheid en samenleving werd ook nauwelijks meer gehoord.

Als VKB zochten wij naar onze natuurlijke evenknie binnen de Kerk. Binnen onze vereniging zelf was het alle hens aan dek om elkaar goed te leren verstaan en goed naar elkaar te luisteren, zeker waar het om grote besluiten met mogelijk verstreckende gevolgen ging waar lang niet altijd eenduidig over werd gedacht en gesproken. Het bestuur van de Dienstenorganisatie bleek de aangewezen gesprekspartner. Ook werd periodiek overleg met het Moderamen gevoerd. Veel gevoelige en grote onderwerpen passeerden de revue. Een eerdere LRP beleefde zo al tijdens haar ontwikkeling een exodus.

In die periode werd ook de omslag gemaakt van het vrijwel uitsluitend volgen van de agenda van de Kerk naar het ook hebben van een eigen agenda voor de VKB. Die agenda was nodig om de standpunten en bewegingen van de Kerk op de eigen en juiste merites te kunnen beoordelen. Het hebben van een

eigen agenda bleek ook allengs meer noodzakelijk omdat de agenda van de Kerk niet of onvolledig het beheersterrein bestreek, terwijl de kerkrentmeesters in den lande wel aan bepaalde onderwerpen grote behoefte hadden.

De maatschappelijke en politieke ontwikkelingen waren intussen ook van dien aard dat de aloude sympathie voor aard en werkzaamheden van de Kerk bepaald niet meer altijd als vanzelfsprekend werden verwelkomd. De ontvlechting van theocratie en democratie, de strikte scheiding van Kerk en staat zijn thema's die steeds luider klinken. Subsidiestromen, ook voor kerken, worden rap afgebouwd.

Maatschappelijk erfgoed

De staat is geen museumvereniging en bedankt de rentmeesters intussen eenvoudigweg voor hun eeuwenlange inspanningen voor het maatschappelijk en cultureel erfgoed.

De dossiers en vraagstukken blijken voor individuele kerkleden en kerkrentmeesters dermate tijdrovend, omvangrijk en complex, dat vergaande specialisatie en samenwerking in Kerk en maatschappij vereist lijkt. Individuen weten steeds meer van steeds minder (totdat men alles weet van niets). Die nieuwe verzuiling noopt tot een ingrijpende heroriëntatie. Want ook inspraak zonder inzicht leidt tot uitspraken zonder uitzicht. Wij hebben elkaar hard nodig.

Voor de VKB geeft die ontwikkeling een richting aan die zich uit in meer samenhangend denken in termen van beleid en strategie. In het benoemen van en werken met tal van zaken werd de noodzaak gevoeld tot een heldere clustering van activiteiten te komen. Daaruit zijn de werkterreinen: mensen, geld, organisatie en gebouwen voortgekomen, met als restcategorie: algemeen. Jaarlijks wordt daar een thema aan gehangen. Afgelopen jaar was dit vanuit de beleidsgroepen 'Werken met Zin'. Dit jaar gaat dat over het werkterrein 'geld' met als jaarthema: 'Kerk naar Vermogen'. De werkterreinen zijn inmiddels voorzien van aansprekende logo's. De tientallen commissies waarin wij als hoofdbestuurleden

Wie "mensen"		Waar "gebouwen"	
BCM		GM	
Belangenbehartiging	Dienstverlening	Kennisinstituut	
Land	Provincie	Gemeente	
Wanneer "organisatie"		Hoe "geld"	
BCO		FFZ	

De VKB is er uiteraard eerst en vooral met het oog op de plaatselijke gemeenten. Als flankerende organisatie willen wij daarom in de provincie en regio naast de gemeenten staan. In de afdelings- en regiovergaderingen, in eerste lijn samen met onze SBKG-dochter (Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen) en samen met de RCBB'en en Gemeenteadviseurs Kerkbeheer. Dat 'klavertje vier' ziet eruit zoals onderaan de pagina is vermeld.

Met het opstarten van de pilot 'VKB-partner' moeten in de komende jaren in de tweede lijn verbindingen worden gelegd met organisaties, instellingen en deskundigen die zich door werk en kennis nauw verbonden weten met de VKB, haar afdelingen en haar gemeenten. De VKB wil zo een knooppunt of 'hub' vormen in de verschillende netwerken die de kerkrentmeesters ter plaatse langs tal van wegen kunnen vinden en benutten, ook via website, e-learning, social media en apps.

Uit het voorgaande blijkt klip en klaar dat tal van exogene en externe ontwikkelingen direct van invloed zijn op de Kerk en het werk van de VKB. Het tijdig ontdekken van die trends en het actief zoeken van integrale aansluiting daarbij vanuit beheersperspectief vormt de grote uitdaging voor de komende tijd.

Verdere krimp

Met de verwachte verdere krimp van de Kerk in algemene zin verwachten wij zo ook een andere positionering van de Kerk. De Kerk concentreert zich allengs meer op zaken als Woordverkondiging, missionair Kerk-zijn, pioniersplekken en jongerenwerk. De aandacht voor beheersvraagstukken wordt binnen de Kerk lang niet meer altijd positief geformuleerd in termen van het beheer dat gelijkwaardig aan het bestuur is en als kansen voor de 'oikonomos' de huismeester in het huis van God, de goede rentmeester die trouw dient in het huis van zijn Heer, maar integendeel steeds meer negatief uitgesproken als bedreiging voor het eigenlijke gemeentezijn in kwantitatieve termen als een tekort aan geld, te dure arbeidskrachten en onbetaalbare gebouwen. De behoef-

vertegenwoordigd zijn en in participeren zijn samengebracht in een viertal beleidsvoorbereidende commissies met een portefeuillehouder in het dagelijks bestuur. De visuele weergave daarvan is grotendeels uitgewerkt in ons beleidskader ("samenhang en samenwerking") zoals hierboven is weergegeven.

De VKB legt verbinding naar andere instellingen en organisaties, ook niet-kerkelijk van aard. Op congressen hebben wij naast binnenkerkelijke sprekers ook andere sprekers uitgenodigd, bijvoorbeeld een Paul Schnabel, destijds directeur van het Sociaal-Cultureel Planbureau, en

Herman Pleij, onder andere gespecialiseerd in de literatuur van de Middeleeuwen.

Wij zoeken een weg die niet alleen van buiten naar binnen de kerken leidt, maar vooral ook een kerk die haar deuren dag en nacht open heeft en ook – of juist - over de kerkdrempels heen van binnen naar buiten trekt, zich ook maatschappelijk verbindt en present is om de mensen tot medemens te zijn en de goede boodschap van het Evangelie op tal van manieren te verkondigen. Het spreken van de Kerk gaat over het opnieuw vertolken en uitvoeren van haar Bijbelse kerntaken in deze tijd.

VKB	Provinciale afdeling	SBKG
	RCBB	Adviseur kerkgemeente
KERK		

te aan vrijwilligers groeit, maar de beschikbaarheid wordt minder vanzelfsprekend. Formatie op beheer wordt wegbezuinigd en verdwijnt, met navenante gevolgen voor de aanwezige kennis. De vraag rijst in die perceptie ten principale of de combinatie Kerk en middelen in één structuur dan nog wel de meest gelukkige is.

Het huidig tijdsbeeld geeft nu een overheid te zien die op veel terreinen aan haar stutten trekt, een maatschappij die op grote delen de regie kwijt is, en een politiek die druk is met zichzelf en overschreeuwt. Het individu heeft de Kerk achter zich gelaten en is met het verdwijnen van de rest op het toppunt van individualisering en emancipatie volstrekt alleen komen te staan. Zijn persoon wordt niet gekend, zijn naam niet genoemd. Hij is ontworteld, losgeslagen van zijn roots en tot een nummer geworden. De mens kent zichzelf niet meer, juist omdat hij de ander niet meer werkelijk kent.

De kerkrentmeester houdt intussen overal in het land de walmende vlaspit brandende en probeert de Kerk te ontlasten. Om dat te realiseren zijn wij sinds 2014 bezit met een vergaande prioritering van activiteiten en het maken van expliciete keuzes. Wij zijn er om u als kerkrentmeester te ondersteunen en dat met alle mogelijke middelen en mensen.

De druk en urgentie is vaak hemeltogend hoog. De naar de mens vaak zo bedreigende ontwikkelingen voor onze werkzaamheden, middelen en gemeenten spiegelen ons het beeld voor van noodzakelijke krimp, waar mogelijk tot verdwijnen aan toe. Een reële bezinning en het vinden van reële uitgangspunten en het scheppen van reële kaders is uiteraard altijd van belang. Maar tegelijk weten wij dat werken in de Kerk bepaald niet hetzelfde is als de inhoud van de portemonnaie. Om ons dat ook zelf goed voor ogen te houden en niet louter operationeel bezig te zijn hebben wij 'Kansen voor Kerken' nu al tot twee keer toe in breed gezelschap mogen vieren.

Tegelijk zijn wij bezig met de Kerk 3.0. Hoe ziet die eruit. Hoe is deze

georganiseerd, wie zijn daarin aan het werk en met welke middelen. En dat alles concreet vertaald in zorgvuldige aanpak en concrete acties naar en ondersteuning van plaatselijke gemeenten.

Naar 100 jaar

Wij zijn met 7000 kerkrentmeesters in den lande. Wij mogen, nee moeten ons laten horen. Overal waar het 'kom over en help ons' klinkt mogen, kunnen en moeten wij met elkaar het gesprek aangaan om te doen wat onze hand vindt om ter plaatse te doen.

Een kerk die haar deuren hermetisch gesloten houdt in plaats van haar mensen, middelen en al hetgeen haar is toevertrouwd – hoe groot of hoe klein in aantal of talenten ook – inzet voor het vervullen van haar kerntaken zal naar de mens gesproken geen toekomst hebben.

U zet uw deuren echter open, u legt voor het eerst of opnieuw verbinding met overheid, maatschappij en burger, in het bijzonder met een boodschap voor hen die van God en gebod vervreemd zijn. U ontsteekt het licht in het midden van uw

gemeente en plaatselijke gemeenschap en houdt dat brandende. U trekt in het midden van uw gemeenschap diepe sporen met woorden en daden van heil, troost en verlossing. Dan zal men u - als in Jesaja 58 - noemen bij de geuzennaam voor de kerkrentmeester: 'Hersteller van muren', Herbouwer van straten'.

In grote dankbaarheid zien wij terug op al hetgeen de afgelopen 10 jaar aan werk is verzet en bereikt. Wij danken de velen in en buiten de VKB, het geduldig thuisfront daaronder begrepen, die dat mede mogelijk hebben gemaakt.

Bijbels gezien is het getal 10 bepaald niet zonder betekenis. Het staat voor creatie en orde, voor recht en volledigheid. Die kracht, wijsheid en inspiratie bid ik u ook voor de komende jaren toe. Als VKB gaan wij de komende jaren op naar 100 jaar professioneel kerkbeheer in Nederland. Doet u mee?

VKB. Om de Kerk van dienst te zijn.

Piershil, 28 december 2014
Peter A. de Lange

■ Kerkje van Steenwijkerwold gerenoveerd

Het kerkje van de protestantse gemeente in Steenwijkerwold dateert uit de vijftiende eeuw en is daarmee een van de oudste gebouwen uit de kop van Overijssel. Onlangs werd de renovatie afgerond, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 6 november 2014.

Er is in de Dorpskerk veel nieuws te zien. In de hal kijk je door twee glazen deuren met daarop het logo van de Protestantse Kerk in Nederland. In een rechte lijn bevinden zich hier vandaan de doopvont, het middenpad, de avondmaalstafel, het liturgisch centrum en de oude preekstoel met een tweede doopvont. De avondmaalstafel heeft een zeshoekige vorm. Het onderste gedeelte is van steen en het bovenste van hout. Dat heeft te maken met de naam Steenwijkerwold, waarin steen en hout samenkomen, zegt de heer H. Heinhuis, voorzitter van het college van kerkrentmeesters.

De kerk bevat nog meer nieuwe elementen. Naast de oude kroonluchters bevinden zich overal in het plafond spotjes. Verder zijn er lcd-schermen aangebracht. De kosten van de renovatie bedragen ongeveer € 300.000. Ongeveer € 180.000 heeft de gemeente hierin geïnvesteerd, welk bedrag bijeen gebracht is door de verkoop van grond die in erfpacht is uitgegeven.

■ Minimumloon in 2015 omhoog

Vanaf 1 januari 2015 bedraagt het minimumloon voor werknemers van 23 jaar en ouder bij een fulltime dienstverband € 1.501,80 bruto per maand. Nu is dat € 1.495,20. Het wettelijk minimumloon is vastgelegd in de Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag (WML) en is gekoppeld aan de gemiddelde ontwikkeling van de contractlonen. Jaarlijks wordt het minimumloon per 1 januari en 1 juli aangepast, aldus een bericht in het blad Bestuur Rendement van november 2014.

Nieuws uit de provincies

R.M. Belder

Het bestuur van de afdeling Groningen belegde het afgelopen najaar drie voorlichtingsbijeenkomsten waarbij het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (RCBB) en de gemeenteadviseur kerkbeheer in de gelegenheid werden gesteld nut en noodzaak van het RCBB nog eens onder de aandacht van de kerkrentmeesters te brengen. Onderstaande samenvatting betreft de bijeenkomst in Veendam die op 6 november 2014 werd gehouden en door circa 45 kerkrentmeesters werd bijgewoond. Omdat de functies van voorzitter en vice-voorzitter na het vertrek van resp. de heren H. Greven en R. Tuitman nog steeds vacant zijn, werd de avond geleid door drs. H. van der Burg uit Bedum, 2e penningmeester van het hoofdbestuur van de VKB. Na zich te hebben voorgesteld, opent hij de bijeenkomst met het lezen van een gedeelte uit Psalm 23 en gaat voor in gebed. Hierna krijgt een lid van het college van kerkrentmeesters van de protestantse gemeente Veendam de gelegenheid in de vorm van een Powerpoint presentatie iets over de protestantse gemeente Veendam te laten zien.

Belangrijke kerkrentmeesterlijke beheerszaken

Vervolgens noemt de secretaris van de afdeling, de heer T. Dam uit Ten Boer, een aantal zaken die voor de kerkrentmeesters van belang zijn.

VKB-partnerschap

Hij wijst op het initiatief van het hoofdbestuur van de VKB om tot een partnerschap te komen dat het vaak genoemde klavertje vier-model moet versterken. De bedoeling is dat de VKB nauwer gaat samenwerken met haar relaties, leveranciers en adverteerders. Dat moet niet beperkt blijven tot het landelijk

Links: afdelingssecretaris Tony Dam en naast hem drs. Huib van der Burg die de bijeenkomst in Veendam leidde

niveau, maar ook op regionaal en zo mogelijk ook plaatselijk vlak moet dit gestalte krijgen.

Gedenkboek

Van het in 2013 gepresenteerde gedenkboek dat ter gelegenheid van het 85-jarig bestaan van de afdeling is uitgegeven en als titel heeft "Werken in en voor de Kerk" hebben enkele gemeenten nog geen exemplaar afgehaald. Zij krijgen de gelegenheid dit alsnog te doen.

SBKGD

De heer Dam vraagt aandacht voor de ontwikkelingen van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe (SBKGD), waarvan het kantoor in Veendam is gevestigd. Omdat er minder geld voor onderhoud beschikbaar komt en er meer kerken aan de Stichting Oude Groninger Kerken worden overgedragen, terwijl de eigen bijdrage van gemeenten van 50 procent soms moeilijk kan worden opgebracht, loopt het aantal opdrachten van SBKGD terug. Daarom is zij in gesprek met haar Friese partner om tot een nauwere vorm van samenwerking te komen

die mogelijk tot fusie kan leiden. In dit verband deelt de heer Dam nog mee dat de 9 ingediende BRIM-aanvragen uit de provincie Groningen voor 2014 allemaal gehonoreerd zijn.

Aardbevingsschade

Voorts wijst de heer Dam op de opgedane ervaringen met betrekking tot bij de NAM ingediende aardbevingsschade. De bevingen gaan steeds grotere vormen aannemen. Hij geeft de kerkrentmeesters dringend in overweging om, wanneer zij te maken hebben met een aardbevingsschade aan hun kerkgebouw of andere gebouwen, eerst contact met de SBKGD op te nemen. Daar wordt een procedure gestart die garandeert dat de claim op zijn juiste merites beoordeeld wordt. Doet men dat niet, dan is de kans groot dat er een contra-expertise wordt ingesteld waardoor de schade-uitkeringen soms aanzienlijk worden verlaagd. De vertegenwoordiger van Appingedam heeft positieve ervaringen met de NAM opgedaan. De vertegenwoordiger van 't Zand daarentegen meldt dat men, na indiening van de schade-

De regiobijeenkomst in Veendam

claim, de opmerking kreeg dat bij de verbouwing zo'n 40 jaar geleden, er mogelijk fouten zijn gemaakt. Verder noemt de heer Dam nog de oprichting van het Erfgoed Beraad Groningen.

SIKN

De heer Dam wijst op de documentatie die over het werk van de Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) op deze avond aanwezig is. SIKN is in 2001 gestart met de ontwikkeling van Internet-technologie voor kerktelefoon in Nederland en is de marktleider op het gebied van kerkomroep. Meer dan 1.000 kerken maken gebruik van de diensten van SIKN om gemeenteleden vanuit huis de dienst of viering van de eigen kerk te doen meebeleven. Sinds december 2009 kan SIKN voor de kerken ook de beelden vanuit de kerk uitzenden, zodat de gemeenteleden vanuit huis de dienst niet alleen kunnen horen, maar ook kunnen zien.

Basiscursus kerkrentmeesters

De secretaris van het afdelingsbestuur noemt verder het initiatief om samen met het afdelingsbestuur van Drenthe in het voorjaar van 2015 een basiscursus voor kerkrentmeesters te verzorgen.

Veiligheidszorg kerken Groningen

De heer Dam deelt mee dat er in de afgelopen week drie bijeenkomsten zijn belegd waar gerapporteerd is over de pilot die in Groningen werd gehouden over de belangrijke materie van de veiligheidszorg in kerken. Aan de pilot gaf ook de afdeling Groningen haar medewer-

king. De informatie wordt, zodra de nieuwe website van de VKB operationeel is, daar beschikbaar gesteld.

Vacatures

Tenslotte doet de heer Dam een dringend beroep op de aanwezigen er aan mee te werken dat de twee vacatures van voorzitter en vicevoorzitter zo spoedig mogelijk worden vervuld. De afdeling Groningen heeft in de afgelopen jaren veel gedaan voor de kerkelijke gemeenten die daarbij zijn aangesloten. Een voltallig en krachtadig bestuur is daarvoor een eerste vereiste om dit belangrijke werk voor de kerkrentmeesters te blijven verzorgen, aldus de heer Dam.

Toezien door RCBB op vermogensrechtelijke zaken

Hierna krijgt de heer Theo Trox, gemeenteadviseur kerkbeheer regio noord, de gelegenheid om de kerkrentmeesters te informeren over het nut en de noodzaak van het werk van het RCBB.

Kerkordelijk kader

De heer Trox wijst erop dat de kerkorde de zorg voor de vermogensrechtelijke zaken van de gemeente en die van de diaconie, neerlegt bij de kerkenraad en de verzorging van deze zaken bij de colleges van kerkrentmeesters en diakenen.

Het feit dat het RCBB een aantal toezienende taken heeft die in ordinantie 11 worden omschreven, laat onverlet dat de plaatselijke gemeenteverantwoordelijk is voor haar

eigen beslissingen. Een gemeente moet tijdig voldoen aan een aantal zaken, waaronder indiening van de begroting en jaarrekening, zodat het RCBB kan beoordelen of de gemeente op een verantwoorde wijze bezig is.

Speerpunten beleid RCBB

De taak van het RCBB kan volgens de heer Trox het beste worden samengevat door te stellen dat het RCBB vanuit de orde der Kerk het financieel beleid van de gemeente en de diaconie dient te bevorderen. Ten aanzien van de gemeente betekent dit dat de gemeente voor een aantal beheerszaken voorafgaande toestemming nodig heeft, zoals o.a. bij:

- het op ingrijpende wijze verbouwen, restaureren of uitbreiden van een kerkgebouw of orgel;
- het aangaan van een overeenkomst met financiële gevolgen met een lid van de kerkenraad of andere personen die in dienst staan van de gemeente;
- het beschikbaar stellen van diaconale gelden voor niet-diaconaal werk van de gemeente;
- het oprichten van of deelhebben aan een stichting.

Wanneer de gemeente geen begroting en jaarrekening instuurt, wordt er z.g. verzwaaard toezicht door het RCBB uitgevoerd. Dat houdt o.m. in

Theo Trox

dat een gemeente voor diverse overige beheershandelingen, zoals genoemd in ordinantie 11-9-1 van de kerkorde, voorafgaande toestemming van het RCBB nodig heeft. ▶

Samenwerking RCBB en gemeente
De heer Trox maakt duidelijk dat het dus de bedoeling van de kerkorde is dat de gemeente zoveel mogelijk beschermd wordt en voorkomen wordt dat er beheersmatige handelingen worden verricht die schade aan de gemeente toebrengen. Daarom is het nodig dat het RCBB, dat eerder als een adviescollege (dus toezien) dan een toezichtcollege moet worden beschouwd, tijdig in het bezit wordt gesteld van het instrumentarium om deze advies- en toezienrol in het belang van de gemeente te kunnen vervullen. Uitgangspunt daarbij is het door de kerkenraad vastgesteld beleidsplan. De begroting moet daarop afgestemd zijn en wanneer die is vastgesteld dan moet deze uiterlijk 15 december bij het RCBB worden ingediend. Voor de jaarrekening is dat uiterlijk 15 juni.

De praktijk

Hierna doet de heer A.J. Smid uit Appingedam, lid van het RCBB en voormalig penningmeester van de afdeling Groningen, enkele mededelingen over de werkwijze van de RCBB-leden inzake de beoordeling van de begroting en jaarrekening. Om een goed inzicht in de huidige situatie te hebben, worden ook de cijfers van de drie á vier voorafgaande jaren bekeken. Hij vraagt daarbij in het bijzonder de aandacht voor:

- het verstrekken van informatie via de website, zoals de Belastingdienst die voorschrijft ter behoud van de ANBI-status;
- de overheveling van diaconale gelden naar die van de gemeente. Hiermee zal het RCBB nimmer genoeg nemen; en
- dat voorkomen moet worden dat gemeenten gaan potverteren, want dat is eigenlijk wanbeleid voeren.

In gevallen dat gemeenten goederen hebben verkocht, lijkt het aantrekkelijk om de opbrengst daarvan in de exploitatie te stoppen waarmee een begrotingstekort voor enkele jaren wordt weggewerkt. Maar na die 4 of 5 jaar zijn de problemen vele malen groter dan wanneer er op het moment dat er tekorten dreigen te ontstaan, maatregelen worden getroffen. "We moeten samen verder en in het belang van onze gemeenten, proberen we met

Stichting Kerk en Wereld naar rechter om synodebesluit over integratie

De stichting Kerk en Wereld stapt naar de rechter in een laatste poging om te voorkomen dat de Protestantse Kerk in Nederland het werk van de stichting onderbrengt bij de Dienstenorganisatie van de kerk, zo meldt het Friesch Dagblad van 1 december 2014. Dat liet Kerk en Wereld weten, nadat de kleine synode van de Kerk op 28 november definitief groen licht gaf voor het integreren van Kerk en Wereld in de Dienstenorganisatie.

Kerk en Wereld werd op 20 november 1945 opgericht vanuit de Nederlandse Hervormde Kerk. De stichting initieert en subsidieert projecten op de grens van kerk en samenleving. De Kerk heft nu alle stichtingen op waarvan het werk door de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk zelf kan worden uitgevoerd. Volgens scriba Arjan Plaisier zijn er voldoende waarborgen voor continuering van het werk van Kerk en Wereld zoals dat nu ook gebeurt. De miljoenen die er nog zijn, komen in een apart fonds, gaf hij eerder aan. De stichting is er echter op dit moment niet van overtuigd dat het werk van Kerk en Wereld goed geborgd en voortgezet wordt binnen de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk..

Eerder dit jaar maakte Kerk en Wereld de gang naar de kerkelijke rechter, het Generaal College voor de Behandeling van Bezwaren en

Geschillenen, die het bezwaar echter ongegrond verklaarde. Het geschillencollege stelde wel dat de kleine synode Kerk en Wereld in de gelegenheid moest stellen een voorstel te doen voor de bestemming van het geld dat overblijft na ontbinding van de stichting.

De kleine synode besloot op 28 november 2014 een voorstel van stichting Kerk en Wereld over dit liquidatiesaldo in aangepaste vorm over te nemen. Het moderamen en het bestuur van de Dienstenorganisatie zullen met het bestuur van Kerk en Wereld verder praten over de nadere invulling van het bestemmingsfonds Kerk en Wereld, de commissie Kerk en Wereld van de Dienstenorganisatie en de 'vereffening' van de stichting. Vereffening is het laatste stadium in het ontbindingsproces van een rechtspersoon. Ook de stichting Kerk en Wereld laat weten in gesprek te blijven met de Kerk. Omdat volgens het bestuur ook het burgerlijk wetboek van toepassing is op de stichting, wordt daarnaast een civiele procedure gevoerd. Het bestuur van Kerk en Wereld heeft deze weg gekozen omdat het overtuigd is van de meerwaarde als zelfstandige organisatie in de wereld naast de kerk. Als fonds dat projecten steunt op het terrein van geloof en samenleving functioneert de stichting als brug tussen kerk en wereld en geeft ze op eigen wijze vorm aan de apostolaire roeping van de kerk.

elkaar de zaak financieel gezond te houden", zo besluit de heer Smid.

ANBI

Hierna worden er veel vragen gesteld over o.m. voorafgaande toestemming, de rechtspersoonlijkheid van de gemeente en diaconie en de bemiddeling van het RCBB indien de gemeente een wat andere visie heeft dan het RCBB. Verder zijn er verschillende vragen over de ANBI, die voor kerkelijke gemeenten weliswaar per 1 januari 2016 van kracht wordt, maar waarvoor men nu reeds voorberei-

dingen moet treffen om straks aan de ANBI-criteria te kunnen voldoen.

De heer Van der Burg wijst in dit verband op het artikel van de hand van mr. J. Broekhuizen in "Kerkbeheer" van juni 2014, terwijl de secretaris meedeelt dat de heer Broekhuizen tijdens de voorjaarsvergadering van 2015 over dit onderwerp een inleiding zal verzorgen voor de afdeling Groningen.

Na het gezamenlijk uitspreken van het "Onze Vader" wordt de bijeenkomst gesloten.

Het leven en werken van de Kerk

R.M. Belder

Tijdens het halfjaarlijks overleg van het hoofdbestuur met vertegenwoordigers van de provinciale afdelingen op 1 november, hield mr. A. Rigters, o.m. lid van het hoofdbestuur van de VKB een inleiding over de kerkorde van onze Kerk, want het gaat immers over het leven en werken van de kerk.

Traditie

Hij wijst er op dat kerkordeningen als vanouds een fundament vinden in de brief van Paulus (1 Kor. 14 : 40), waarin hij schrijft dat in de kerk alles "ordentlick en eerbaar" moet toegaan. In de vele eeuwen van de Christelijke kerk is vervolgens het kanonieke recht ontwikkeld, waarvan Luther in 1517 afstand nam. Hij verbrandde in 1520 het Corpus Iuris Canonici. Ook Calvijn hekelde het gezag van Rome, maar was er voorstander van dat de zaken binnen de kerk, behalve vroom, ook ordelijk verlopen. De protestantse ordeningen, die daarna volgden, ademen een weerstand tegen hiërarchie in de kerk en de Dordtse Kerkorde van 1619 zette dit voort.

Vervolgens zijn in de 19e en 20e eeuw veel protestantse kerkorden tot stand gebracht en aangepast. In 1816 werd bij Koninklijk Besluit het Algemeen Reglement voor het bestuur van de kerk opgelegd, waarin de koning de dienst uitmaakte en zichzelf tot een soort opperkerkrentmeester maakte. Hij verordeneerde dat in de gemeenten kerkvoogdijen ingesteld werden, die onder leiding kwamen van provinciale colleges van toezicht, die door de koning werden benoemd. In dat reglement werd onderscheiden tussen bestuur en beheer. Het eerste werd aan de synode opgedragen, het tweede aan de koning (art. 92 Alg. Regl. 1816).

Dit alles is in de loop van de 19e

Mr. A. Rigters

eeuw geheel veranderd en in de 20e eeuw zijn de nieuwe kerkorden van onze kerken vastgesteld waarin de presbyteriaal-synodale structuur tot uitdrukking kwam, met accent op de gemeente. Bij de kerkvereniging in 2004 kwam de Kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland tot stand en die kerkorde heeft per 1 januari 2013 enkele aanpassingen gekregen. Deze wijzigingen zijn ingevoerd om gemeenten tegemoet te komen die met krimpendedental te maken hebben.

Bij het woord "kerkorde" moet opgemerkt worden dat deze niet alleen de zo genoemde "Romeinse artikelen" (de kerkorde in enge zin) en de 14 ordinanties bevat, maar ook de generale regelingen, de overgangsbepalingen en een groeiend aantal uitvoeringsbepalingen, die alle hun kracht ontleen aan de bestaande ordinanties. Hierna behandelt de heer Rigters die zaken die met de vermogensrechtelijke aangelegenheden te maken hebben, ofwel: beheer en het toezicht.

Zorg, verzorging en zorg dragen

De heer Rigters maakt onderscheid in de begrippen zorg, verzorging en zorg dragen. De zorg voor de vermo-

gensrechtelijke aangelegenheden berust bij de kerkenraad die het algemeen beleid vaststelt en belast is met het onderhouden van het beleidsplan en begroting en jaarrekening van de gemeente (en ook die van de diaconie) vaststelt. Volgens ordinantie 4-7 heeft de kerkenraad tot taak de zorg voor de diensten en het pastoraat, het vaststellen van het beleidsplan, het vaststellen van plaatselijke regelingen, waaronder het archiveren en het jaargesprek met de predikant en de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden.

De verzorging van deze zaken wordt toevertrouwd aan het college dat zich manifesteert in het beheer van de bezittingen en middelen, het personeelsbeleid en het verrichten van rechtshandelingen. In ordinantie 11-7 is geregeld dat het college van kerkrentmeesters in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad en meewerkt aan het maken van een beleidsplan, de begroting en de jaarrekening.

Verder draagt het college zorg voor de beschikbaarheid van de gebouwen, het draagt zorg voor de geldwerving, het beheren van de goederen van de gemeente en het verzorgen van het personeelsbeleid, het zorg dragen voor de arbeidsrechtelijke zaken, het fungeren als opdrachtgeefster voor het personeel, het bijhouden van registers, doopboek, belijdenisboek, trouwboek, het beheren van de archieven en het beheren van de verzekeringspolissen

Het college blijft bij het beheren binnen de grenzen van het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan en de begroting. De kerkenraad kan eerst dan beslissingen nemen die financiële gevolgen hebben en niet begroot zijn wanneer daarover overeenstemming met het college van kerkrentmeesters is. ▶

Toestemming voor handelingen

Voor bepaalde handelingen heeft het college van kerkrentmeesters instemming nodig van de kerkenraad, zoals bij:

- kopen, bouwen, afbreken etc. van gebouwen of orgels;
- het aangaan van verplichtingen die niet begroot zijn;
- aanvaarden van erfenissen, legaten, schenkingen onder last of voorwaarde;
- oprichten van of deelnemen in een stichting;
- procederen voor de rechter of arbitrage of mediation.

Voor een aantal rechtshandelingen is toestemming van het RCBB (Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken) nodig, zoals bij:

- kopen, bouwen, afbreken etc. van gebouwen en orgels van cultuurhistorische of architectonische waarde en voorwerpen van historische of kunstwaarde;
- overeenkomsten met financiële gevolgen met college- of kerkenraadsleden;
- oprichten van of deelnemen in een stichting.

De gemeente is rechtspersoon en wordt in vermogensrechtelijke aangelegenheden voorzover niet van diaconale aard vertegenwoordigd door voorzitter en secretaris van het college tezamen. In pastorale en andere kerkelijke aangelegenheden resp. diaconale aangelegenheden wordt de gemeente vertegenwoordigd door voorzitter en secretaris van de kerkenraad resp. van het college van diakenen.

Begroting en jaarrekening

De heer Rigters deelt mee dat de kerkenraad en de colleges van kerkrentmeesters en diakenen jaarlijks overleggen over het opstellen van de begroting en het collecterooster. Vaak gebeurt dat in september of oktober, maar in elk geval voordat zij, dus de colleges van diakenen en colleges van kerkrentmeesters, hun begroting voor het komende jaar gaan opstellen. De begroting moet vóór 1 november bij de kerkenraad worden ingediend. Zou de kerkenraad wijzigingen daarin willen aanbrengen, dan volgt

er overleg. Indien er geen overeenstemming wordt bereikt, vraagt de kerkenraad bemiddeling van het RCBB. Daarna stelt de kerkenraad de begroting voorlopig vast en legt de voorlopige begroting een week ter inzage voor gemeenteleden, die hun mening daarover kunnen geven. Daarna stelt de kerkenraad de begroting vast.

Ten aanzien van de jaarrekening stelt de kerkorde dat het college vóór 1 mei de concept-jaarrekening voorlegt aan de kerkenraad. Vervolgens wordt deze één week ter inzage gelegd, zodat gemeenteleden hun mening daarover kunnen geven, waarna de kerkenraad de jaarrekening vaststelt en decharge aan het college verleent. Jaarlijks wordt vóór de vaststelling hiervan de financiële administratie gecontroleerd door een accountant of twee andere onafhankelijke deskundigen.

Bezwaren

De heer Rigters wijst erop dat de kerkorde niet voorziet in bezwaarprocedures door gemeenteleden of commissies of werkgroepen tegen de vaststelling door de kerkenraad. Wel in een procedure van de kerkenraad en de colleges onderling. Zij kunnen over de begroting of de rekening een uitspraak vragen van het eerdergenoemde RCBB. In dat soort gevallen wordt het RCBB uitgebreid met een adviserend lid van het Regionale College voor de Behandeling van Bezwaren en geschillen (RCBG).

Als het RCBB van oordeel is dat een begroting of rekening niet verantwoord is of als deze niet is ingezonden, kan het RCBB besluiten tot verzwaaard toezicht over te gaan. Voor dit oordeel is overigens wel instemming nodig van het breed moderamen van de classis. Wanneer het RCBB tot deze vorm van verzwaaard toezicht overgaat, heeft de gemeente in het vervolg voorafgaande toestemming nodig voor de volgende rechtshandelingen:

- kopen, verkopen, verpachten, vervreemden van onroerend goed of waardepapier en bouwen, verbouwen, uitbreiden, restaureren, afbreken van een gebouw of orgel;

- aangaan van arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd;
- verstrekken of aangaan van leningen voorzover niet in de begroting voorzien;
- aangaan van financiële verplichtingen die niet zijn begroot;
- aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen onder last of voorwaarde; en
- procederen voor de rechter of arbitrage of mediation.

In elke regio is een RCBB, dat uit tenminste 7 leden bestaat, benoemd door het Regionaal Classicaal Overlegorgaan (RCO). De kleine synode kan, na de nodige inspraak, 2 of meer RCBB's samenvoegen. Nieuw is dat de kleine synode ook kan bepalen dat bepaalde taken voor verschillende regio's worden uitgevoerd door een afzonderlijk aan te wijzen RCBB (voorbeeld: pacht- of onteigeningszaken).

Besluitvorming

Verder stelt de heer Rigters dat in het algemeen in alle kerkelijke lichamen besluiten steeds na gemeenschappelijk overleg en zo mogelijk met eenparigheid van stemmen worden genomen. Indien dit laatste niet mogelijk blijkt doordat er van b.v. 18 stemmen er 5 blanco zijn, waarbij er 7 voor en 6 tegen zijn, dan is het besluit toch aangenomen. Er moet steeds een quorum zijn waarin de kerkorde ook voorziet.

Stemming over zaken gebeurt mondeling tenzij een schriftelijke stemming wordt gevraagd. Staken de stemmen, dan vindt er een herstemming plaats. Staken de stemmen hierna weer, dan is het voorstel verworpen. Stemming over personen gebeurt schriftelijk, tenzij er niet meer kandidaten zijn dan vacatures en niemand bezwaar heeft dat er bij acclamatie wordt besloten. Indien er méér kandidaten zijn waaruit gekozen moet worden is degene met de meeste stemmen en de meerderheid gekozen. Indien niemand de meerderheid heeft vindt er herstemming plaats tussen de twee die de meeste stemmen hebben. Staken de stemmen, dan vindt er een herstemming plaats. Staken de stemmen opnieuw, dan beslist het lot.

Samenstelling college van kerkrentmeesters

De heer Rigters wijst er op dat bij de evaluatie van de kerkorde in 2011/2012 o.m. is voorgesteld de samenstelling van de colleges zo te versoepelen dat daarin wat meer niet-kerkenraadsleden zouden kunnen worden benoemd. Maar in de synodevergadering vond dit voorstel geen genade, want zij wenste het contact tussen kerkenraad en college niet te versralen en bovendien voelde de synode er niets voor de inbreng van de beheersector in de kerkenraad te verminderen.

De kerkorde bepaalt dat het college minimaal uit 3 leden bestaat, waarbij de voorzitter ouderling-kerkrentmeester is en de meerderheid van de kerkrentmeesters ouderling-kerkrentmeester is. De synode verwierp het voorstel, dat destijds ook door het hoofdbestuur van de VKB werd ondersteund, dat naast het minimum aantal van 3 leden, waarbij de voorzitter ouderling-kerkrentmeester is, het college uit minimaal 1/3 uit ouderlingen-kerkrentmeester (tenminste 2) moet bestaan. De synode deed dit omdat zij het belangrijk vindt dat het kerkrentmeesterlijk beheer in voldoende mate in de kerkenraad aanwezig is.

Geldwerving

Tenslotte deelt de heer Rigters mee dat van kerkrentmeesters alle aandacht gevraagd mag worden voor de plaatselijke geldwerving. Hij noemt daarbij o.m.:

- het zorgvuldig kiezen van de 'vrije' doelstellingen;
- afkondigingen accentueren;
- schakel de predikant zoveel mogelijk bij de geldwerving in;
- schakel meer mensen in, jong en oud, als collectant;
- maak, voorzover dat nog niet gebeurt, zoveel mogelijk gebruik van collectebonnen;
- propageer de periodieke giften (vastleggen voor minimaal 5 jaar);
- propageer de mogelijkheden van erfstellingen en legaten; en
- stimuleer de verhuur van kerkelijke gebouwen.

In memoriam oud-notaris J.F. Boegborn

Op 11 december jl. overleed op 99-jarige leeftijd de heer Johan Fredrik Boegborn, 'Joop', oud-notaris van Geldermalsen. De heer Boegborn heeft veel voor onze Kerk, en met name voor de Nederlandse Hervormde Kerk, betekend. Hij was o.m. lid van de Generale Financiële Raad van deze Kerk en vanuit dat lidmaatschap was hij voorzitter van de Adviescommissie subsidies gemeenten die uit de Generale Kas, te vergelijken met de huidige Solidariteitskas, subsidies aan hervormde gemeenten toekende.

In 1979 werd de heer Boegborn benoemd tot lid van het hoofdbestuur van de Vereniging van Kerkvoogdijen en al vrij snel werd hij lid van het dagelijks bestuur waar hij de functie van vice-voorzitter vervulde. Op 11 april 1987 nam hij tijdens de algemene vergadering van de Vereniging afscheid. Toenmalig voorzitter mr. J.A. van Riessen sprak zijn grote waardering uit voor het werk dat hij voor de gemeenten en de Kerk verricht heeft.

De heer Boegborn, die toen 72 jaar was, antwoordde de heer Van Riessen als volgt: "Als je weggaat krijg je altijd vriendelijke woorden, dat is ook hier het geval. Ik heb gepoogd een klein beetje bij te dragen aan het werk van onze Vereniging. Ik heb het met heel veel plezier gedaan en het is een erg prettige samenwerking geweest. En ja, ik heb een beetje een helderziende blik gehad gezien de stemming die er vandaag geweest is over de verlaging van de leeftijdsgrens van hoofdbestuursleden (op deze algemene vergadering werd besloten de leeftijdsgrens van 75 jaar te verlagen naar 70 jaar). Ik heb gemeend me niet langer meer beschikbaar te stellen omdat ik het juist vind dat jongeren mijn plaats innemen. En ik ben blij dat degene die nu gekozen is (dat was drs. G. van Soest uit Ede die later voorzitter van de Vereniging werd) een belangrijk stuk jonger is dan ik", zo besloot de heer Boegborn.

Ook onze Vereniging herdenkt Joop Boegborn in grote dankbaarheid. Dat hij moge rusten in vrede.

Namens het hoofdbestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland,
Mr. Peter A. de Lange, voorzitter

■ Stichting Restauratie Hulpfonds Klokkenstoelen stopt

De Stichting Restauratie Hulpfonds Klokkenstoelen (SRHK) die dit jaar 40 jaar bestaat, stopt met haar werkzaamheden. Dat schrijft de voorzitter van de Stichting, de heer R. Willemse, in de nieuwsbrief van 2 november jl. Het stichtingsbestuur heeft het gevoel dat het draagvlak binnen de samenleving voor het werk dat SRHK doet, langzaam maar zeker afbrokkelt. Ook het aantal donateurs loopt langzaam terug en vooral gemeenten haken af. Drie jaar geleden heeft het bestuur nog een nieuw initiatief ontplooid door elke zomer een dag op werkbezoek te gaan, waarbij zo'n 7 á 8 klokkenstoelen werden bezocht. De eigenaren kregen een

verslag van de bevindingen van SRHK, maar van de circa 25 gevallen is de klok van Boijl gerestaureerd. Van de overige gemeenten is geen bericht ontvangen. In 2015 bestaat SRHK 40 jaar en het bestuur vindt het gepast om nog eenmaal een excursie te organiseren. Deze staat gepland voor zaterdag 30 mei. De geheel vernieuwde website www.klokkenstoelen.nl blijft voorlopig in tact. Het streven is deze nog 5 jaar online te houden.

Crowdfunding voor r

Religieuze instellingen hebben te maken met de volgende ontwikkelingen: minder kerkgangers, minder inkomsten en stijgende lasten. ABN AMRO MeesPierson heeft binnen haar Instituten & Charitas afdeling een team voor religieuze instellingen dat actief met haar klanten over deze en nog vele andere onderwerpen meedenkt en ze ontzorgt.

Het afgelopen jaar is het team religieuze instellingen daarom in samenwerking met SEEDS, het crowdfundingplatform van de bank, de pilot 'Draag de Dom', gestart. De Domkerk had € 50.000 nodig voor de restauratie van de bogen van de kerk. Uitstellen van deze reparatie zou in de toekomst tot meer kosten leiden. In deze pilot heeft de Domkerk door middel van crowdfunding € 55.000 opgehaald voor de restauratie. Dit was 10 procent boven het streefbedrag. Buiten het feit dat de actie financieel een succes was, is het de Domkerk gelukt om ook een hele nieuwe doelgroep aan te spreken.

ABN AMRO MeesPierson heeft besloten om deze succesvolle pilot een vervolg te geven. In het nieuwe project zal het team religieuze instellingen, wederom in samenwerking met SEEDS, vijf religieuze instellingen gaan helpen met crowdfunding. De bedoeling is om maximaal vijf uiteenlopende projecten door het hele land te gaan begeleiden. Het is interessant om te weten te komen of crowdfunding naast een bekend object in een grote stad, zoals de Domkerk, ook kans van slagen heeft in een kleinere gemeenschap, bij minder bekende objecten en in andere delen van Nederland.

Instellingen kunnen zich inschrijven door een vragenlijst in te vullen op onze website. Dit kan tot en met 31 januari 2015. Aan de hand van de ingevulde vragenlijsten zal er een eerste selectie plaatsvinden. De tweede ronde zal bestaan uit een gesprek. Aan de hand hiervan zal de selectie voor de vijf projecten plaatsvinden. De voorbereiding bij de geselecteerde instellingen zal vanaf 1 april 2015 plaatsvinden. De crowdfundingcampagne zelf zal medio september 2015 beginnen.

Op het hoofdkantoor zal ABN AMRO MeesPierson trainingen met diverse onderwerpen verzorgen. Daarnaast zal worden gezorgd voor een aanspreekpunt tijdens de campagne. SEEDS zal voor het technische crowdfunding deel zorgen. Er ligt echter ook een grote verantwoordelijkheid bij de instelling zelf: zij zullen ook actief aan de slag moeten met hun campagne. Voor meer informatie over deze crowdfundingcampagne en om u aan te melden kunt u naar onze website gaan: www.abnamromeespierson.nl/crowdfunding. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u een email sturen naar: instituten.charitas@nl.abnamro.com.

De bogen zijn gemaakt van zandsteen en zijn heel broos geworden. Het brokkelt af, dus restauratie is echt noodzakelijk. De opknabbeurt moet in juli 2015 beginnen.

Religieuze instellingen en crowdfunding

In de brochure Crowdfunding voor religieuze instellingen van ABN-AMRO MeesPierson wordt gesteld dat enerzijds door de huidige kennis van religieuze instellingen en anderzijds door samenwerking met religieuze koepelorganisaties, zoals de VKB, weet men welke thema's zich in de kerkelijke wereld afspelen. Het teruglopend aantal kerkgangers, dalende inkomsten en stijgende kosten voor energie, onderhoud, renovatie of herbesteding, zijn uitdagingen waar momenteel veel religieuze instellingen voor staan. Vanuit de wens van ABN-AMRO MeesPierson om meer te betekenen dan een reguliere bankinstelling is men op het idee gekomen om te onderzoeken of crowdfunding een geschikt middel is voor religieuze instellingen. In 2013 is gestart met een crowdfundingpilot van de Domkerk. De Domkerk had als streven om € 54.000 op te halen voor het onderhoud van een luchtboog. De ontvangen subsidie was niet toereikend en verder uitstel zou tot hogere kosten leiden.

Campagne

Tussen 15 april en 30 juni 2014 heeft de crowdfundingcampagne plaatsgevonden. Ruim 300 mensen die de Domkerk een warm hart toedragen, hebben in totaal € 54.735 gedoneerd. In ruil daarvoor kregen ze, afhankelijk van het gedoneerde bedrag, tegenprestaties variërend van een rondleiding tot aan het varen op een elektrische sloep door de Utrechtse grachten.

Jochem Hoogenboom, vertegenwoordiger van de Domkerk, schrijft: "De samenwerking met ABN-AMRO

Driehonderd donateurs steunen restauratie Domkerk

De Domkerk in Utrecht kan worden gerestaureerd dankzij ruim driehonderd donateurs die via een crowdfundingssite meer dan € 54.000 ter beschikking stelden. Met het geld worden twee van de twaalf luchtbogen gerestaureerd. In ruil krijgen donateurs een tegenprestatie. Zo

worden rondleidingen weggegeven, maar ook concertkaartjes. Er is meer geld opgehaald dan het streefbedrag, waarmee geïnvesteerd kan worden in duurzaam materiaal. De Stichting Vrienden van de Domkerk initieerde de actie vanwege het wegvallen van subsidie.

MeesPierson en SEEDS is erg positief verlopen. Wij zijn niet alleen op technisch gebied ondersteund, maar men heeft o.a. hun know-how met ons gedeeld en ons geholpen met

het zoeken naar creatieve ideeën. Ik wil instellingen die ook een crowdfundingcampagne gaan beginnen, meegeven dat ze hun verhaal gedurende de campagne moeten

blijven vertellen. Mensen moeten vaak drie of vier keer de boodschap horen voordat ze daadwerkelijk iets geven”.

Uw crowdfundingcampagne stap voor stap

Een succesvolle crowdfunding komt niet vanzelf tot stand. Een goede en zorgvuldig opgezette voorbereiding is daarbij van cruciaal belang. Het gaat daarbij om de volgende aandachtspunten:

1. Organisatie

Een goede organisatie achter de crowdfundingactie is van wezenlijk belang voor het welslagen. Hier spelen drie groepen een belangrijke rol, namelijk het projectteam, de vrijwilligers en de ambassadeurs.

a. Het projectteam is de drijvende kracht achter de campagne. De ideale samenstelling hiervan is een goede trekker en woordvoerder; promotie zowel online (e-mail en social media) en offline (folders, posters en langs de deuren gaan), een secretaris en iemand die voor de financiën verantwoordelijk is. Het team van de Domkerk bestond uit 4 personen.

b. Vrijwilligers kunnen het projectteam op allerlei verschillende gebieden ondersteunen, b.v. het bezorgen van de folders bij mensen. Zorg voor een duidelijk aanspreekpunt binnen het projectteam voor de vrijwilligers en maak duidelijke afspraken. Spreek bijvoorbeeld ook af dat de pers naar het projectteam doorgestuurd moet worden. Het crowdfundingteam van de Domkerk werd gevormd uit de vrijwilligers van de Domkerk.

c. Ambassadeurs moeten de campagne enthousiast naar buiten dragen. Een soort comité van aanbeveling. De Domkerk had diverse ambassadeurs w.o.

de burgemeester van Utrecht, een lid van de Raad van bestuur van ABN AMRO.

2. Doel van de campagne

Een succesvolle crowdfunding begint bij een duidelijke doelstelling. B.v.

a. Waarom beginnen we een crowdfundingcampagne? Een voorbeeld van een doel: crowdfunding van dat deel dat voor een restauratie van een project nodig is dat niet eigen middelen of subsidie kan worden betaald.

b. Hoeveel geld hebben we nodig, wanneer en waaraan wordt het geld uitgegeven? Om het juiste doelbedrag te bepalen, is er een aantal zaken van belang zoals: vaststellen welk bedrag er nodig is; is het de tijd en inspanning waard die gepaard gaan met een crowdfundingcampagne? Is het bedrag dat gevraagd wordt realistische en haalbaar? En wees transparant of er andere middelen al dan niet zichtbaar aanwezig zijn. Bepaal van tevoren hoe lang u denkt nodig te hebben om te doelbedrag bijeen te halen. Een gemiddeld crowdfundingproject duurt tussen de 10 en 12 weken.

3. Propositie van de campagne

Wanneer het doel van de campagne bepaald is, moet er een aanbieding worden geformuleerd. Gedacht kan worden aan het volgende:

a. Wat kan ik mensen bieden als tegenprestatie voor hun bijdrage?

b. Wat kost het om de beloofde tegenprestatie te realiseren

ingeval van succes?

c. Hoe creëer ik emotionele toegevoegde waarde?

Voorbeelden van beweegredenen om te investeren zijn o.a.: sympathie voor de instelling hebben; onderdeel willen zijn van het verhaal of succes en een persoonlijk belang bij de instelling hebben.

Belangrijk is de tegenprestatie dicht bij het project te houden. Donateurs hebben dan het idee dat het geld naar het project zelf gaat. Zo was een rondleiding de meest gekozen tegenprestatie bij de Domkerk.

4. Netwerk in kaart brengen

Hoe ziet het netwerk van uw projectteam en instelling eruit van 'warm' naar 'koud'?

Onderscheiden worden:

1e graad: intimi (vrienden, familie, vrienden van de stichting.....) van de organisatie;

2e graad: netwerk (kennissen, collega's, vrienden van vrienden, bestaande donateurs); en

3e graad: potentiële donateurs, vrienden van vrienden enz.

Belangrijk is vanuit de eerste graad, de tweede graad en uiteindelijk de derde graad te bereiken. Want door deze aanpak kan worden gerealiseerd dat mensen worden aangesproken die normaal niet zouden worden benaderd.

Zorg er wel voor dat bestaande donateurs niet overladen worden met verzoeken hieraan mee te doen, want zij zijn immers al donateur. Ook is het belangrijk duidelijk te maken dat de collectebussen in een kerk niet voor de crowdfundingcampagne gebruikt worden. ►

5. Hoe het wel en hoe het niet moet

Ondanks het feit dat crowdfunding een relatief nieuw instrument is, zijn er al heel wat crowdfundingprojecten geweest. Deze projecten laten zien dat crowdfunding een waardevol instrument kan zijn, maar geen garantie beidt voor succes. Dit gebrek aan succes kan liggen in een gebrek aan vertrouwen of bewustzijn bij het publiek. Ook kan het voor het publiek onvoldoende duidelijk en concreet zijn wat zij er mee kunnen.

Een voorbeeld waar het erg goed ging is het Amsterdams Museum dat € 30.000 nodig had voor de restauratie van een groot schilderij "De intocht van Napoleon in Amsterdam". Donateurs konden delen van het schilderij sponsoren b.v. € 25 voor de restauratie van het paard van Napoleon, € 50 één van de regenten en € 250 de Franse keizer zelf. De donateurs kregen een certificaat en extra informatie over het deel van het schilderij dat door hen gesponsord werd. Het resultaat was dat € 51.349 werd opgehaald, zodat de doelstelling ruim is gehaald. Succesfactoren zijn dat het een helder doel is dat het belang van het cultureel erfgoed benadrukt en dat de rewards, dus de tegenprestaties, dicht bij het project lagen.

6. Testen van het campagneplan

Voordat u er mee aan de slag gaat, is het belangrijk om u af te vragen of het doel en de propositie van de campagne voor iedereen duidelijk is en of het netwerk goed in kaart is gebracht. Dan bent u klaar om het campagneplan door enkele potentiële investeerders te laten testen en indien dit noodzakelijk is, dit aan te passen.

7. Campagne video maken

Een goed filmpje geen potentiële donateurs de kans om het gezicht achter de campagne te zien. Uit eerdere crowdfundingprojecten is gebleken dat zonder een goed filmpje de kans op succes minder is. Een paar opmerkingen daarbij:

- niet langer dan 3 minuten, een filmpje van een minuut is vaak lang genoeg;
- houd het persoonlijk en authentiek;

- maak duidelijk waarom u voor crowdfunding kiest en vertel de achtergrond van het verhaal;
- zet uiteen hoeveel geld er nodig is en waaraan het wordt besteed;
- benadruk de urgentie van de campagne en het gezamenlijke doel;
- geef een beeld van het beoogde resultaat en wat mensen terug krijgen voor hun bijdrage; en
- bedank mensen voor het kijken en hun eventuele bijdrage.

8. Promotie voorbereiden

Door een goede online (e-mail en social media) en offline (folders, posters, e.d.) promotiecampagne kan een groot deel van het publiek worden bereikt. Zet niet op alle sociale kanalen tegelijk in en focus daarom alleen op die kanalen die u tijdens de campagne daadwerkelijk kunt bijhouden.

Daarnaast is er de offline promotie met folders en posters. Naast het huis-aan-huis bezorgen van de folders, is het ook denkbaar enkele folders te deponeren bij lokale winkeliers, de bibliotheek, enz..

9. Promotie voorbereiden en uitvoeren

Een heldere communicatiestrategie is van cruciaal belang voor het succes van de campagne. Daarbij wordt bepaald: wie je wanneer benadert, met welke boodschap en via welk medium. Denk hierbij van binnen ('warm') naar buiten ('koud'). De mensen die het dichtst bij de instelling staan, zullen het eerst investeren. Dit werkt drempelverlagend voor de tweede en vervolgens de derde graad.

Voor de start van de campagne is het van belang om volgers te informeren en te inspireren. Zodra de eerste groep investeerders is gevonden, kunnen deze gemotiveerd worden om nieuwe investeerders aan te trekken. Zo begint de beweging.

Publiceer regelmatig over de voortgang van de campagne. Het gaat dan niet alleen om de omvang van het doelbedrag, maar ook over de laatste ontwikkelingen met betrekking tot de inhoud van de campagne.

Bedank mensen niet alleen wanneer het doelbedrag wordt bereikt, maar

creëer ook tussentijdse momenten van succes en vier dit met alle betrokkenen.

10. Pers/communicatie en beloftes nakomen

Het is noodzakelijk duidelijke afspraken te maken over hoe met de pers en andere vormen van communicatie dient te worden omgegaan. Het is daarom handig een woordvoerder aan te wijzen waarbij tevoren wordt afgesproken met welke boodschap de woordvoerder naar buiten gaat. Om publiciteit te krijgen, is het ook erg verstandig om zelf de pers op te zoeken. Denk ook aan het duidelijk communiceren van de einddatum van het project. Dan weten mensen precies tot wanneer ze kunnen doneren.

Zorg ervoor dat mensen tijdig de tegenprestatie ontvangen waarop ze recht hebben. Deze mensen behoren nu tot de 'warme' kring en verdienen het om betrokken te worden in het verdere succes van de campagne of op momenten dat het juist even niet lukt. Tevens is het voor de organisatie zelf prettig wanneer deze tegenprestatie zo snel mogelijk wordt afgehandeld, want anders zorgt dit voor onnodig werk na afloop van de campagne.

Restauratie interieur kerk Oosterwijtwerd

Het Friesch Dagblad van 27 november 2014 meldt dat de restauratie van het interieur van de kerk van Oosterwijtwerd (Gr.) gestart is. Het bijzondere historische interieur van de twaalfde-eeuwse Mariakerk in Oosterwijtwerd is in slechte staat en heeft een grondige restauratie nodig. Deze kerk is een van de oudste bakstenen kerken in de provincie Groningen. Met de restauratie wordt meteen ook de schade, veroorzaakt door de aardbevingen, hersteld. Het is de bedoeling dat de restauratie na de bouwvakvakantie is afgerond.

Enquête onder Zeeuwen: liever geen klimwand in kerkgebouw

Tot de minst geliefde herbestemmingen voor een leegstaand kerkgebouw behoort een klimwand, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 28 oktober jl. Zeeuwen zijn bereid jaarlijks een bedrag van € 25 af te staan als zij zo kunnen voorkomen dat een beeldbepalende kerk in hun woonplaats verdwijnt. Dat blijkt uit een digitale enquête die het Zeeuwse onderzoeksinstituut Scoop heeft uitgevoerd. Bijna 60 procent van de 277 ondervraagden zegt een bedrag van € 25 voor het behoud van de kerk over te hebben, omdat ze vinden dat een gebedshuis erg belangrijk is voor de identiteit van hun dorp of stad.

Het onderzoek wijst ook uit dat 42 procent van de ondervraagden niet bereid is om als vrijwilliger een bijdrage te leveren aan het in stand houden van een kerk, door bijvoorbeeld te klussen, onderhoud te plegen of als gastheer/gastvrouw op te treden tijdens tentoonstellingen. 40 Procent is daartoe wel bereid, terwijl 18 procent hierover geen mening heeft.

De onderzoeksresultaten werden op 27 oktober 2014 gepresenteerd in Oostburg, waar over het project "Kerk, krimp en kans. Impuls voor West-Zeeuws-Vlaanderen" een debatavond werd gehouden. In dit project, bedacht door de RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), onderzoeken de gemeente Sluis, de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) en de Provincie Zeeland samen mogelijkheden om kerken voor de ondergang te behoeden door ze een alternatieve of nevenbestemming te geven.

Het onderzoek van Scoop spitte zich toe op de vaag welke bestemmingen aanvaardbaar zijn en welke niet. Uit de resultaten blijkt dat veel mensen er geen moeite mee hebben om van een kerk een concertzaal, dorps huis of woning te maken. Drie favoriete bestemmingen zijn: een concertzaal, een bibliotheek en een stiltecentrum. Op de vierde, vijfde en zesde plaats staan: een dorps huis, aula van een uitvaartcentrum en een woning/

appartement. De minst geliefde bestemmingen zijn: klimwand, supermarkt en parkeergarage.

De enquête wijst ook uit dat een kerkgebouw ook uit sociaal oogpunt onmisbaar is in een stad of in een dorp. Met de stelling "Kerken maken van oudsher deel uit van het hart van een dorpsgemeenschap. Sloop de kerk en je verwijdert het hart uit de gemeenschap", was 75 procent het eens.

Zes begraafplaatsen in particuliere handen

Het Dagblad van het Noorden van 13 november 2014 meldt dat de beheersstichting Bijzondere Begraafplaatsen Hoogezand-Sappemeer en Omstreken eigenaar wordt van zes begraafplaatsen in de gemeente. De stichting werd meer dan een kwart eeuw geleden opgericht om verwaarloosde begraafplaatsen op te knappen en in stand te houden. Mevr. Margriet Topper uit Kropswolde die vanaf het begin een van de drijvende krachten is: "In de afgelopen jaren is door een grote groep vrijwilligers veel werk verzet. Zij plaatsten informatieborden, herstelden hekwerken, pleegden onderhoud aan schelpenpaden en lijkhuisjes, maar verzorgden ook de uitgifte van graven en bijkomende zaken". Nu worden zes kerkelijke begraafplaatsen (Hoogezand, Sappemeer Koepelkerk, Sappemeer-Oost, Kropswolde, Kiel-Windeweer en Wolfsbarge) door de hervormde gemeente Hoogezand-Sappemeer-Kropswolde overgedragen aan de stichting.

De Stichting Bijzondere Begraafplaatsen Hoogezand-Sappemeer e.o. kreeg in 2012 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan de erepenning van de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). Toen verscheen ook het boekje "Een begraafplaats is een geschiedenisboek", onderdeel van de reeks die SOGK heeft uitgegeven over kerken en kerkhoven. De overdracht van de begraafplaatsen vond op 12 december plaats in de dorpskerk van Kropswolde.

Voorlichtingsboekje "Ruimte"

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz.

Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten.

Tenslotte kan dit boekje op gemeenteveningen gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente.

"Ruimte" is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, dat sinds eind maart jl. in full color is uitgevoerd, bedraagt € 1,00 exclusief verzendkosten en BTW. Bestellen kan via de webshop door in te loggen op de website www.kerkrentmeester.nl, per e-mail aan j.zwep@kerkrentmeester.nl of per telefoon 078-63 93 664.

De kerk van Serooskerke (Schouwen-Duiveland)

Verscholen achter de hoge Oosterscheldedijk ligt Serooskerke, de kleinste woonkern van Schouwen-Duiveland met maar 300 inwoners. Midden in het dorpje staat de monumentale hervormde kerk die in 1425 als Rooms-Katholieke kerk werd gebouwd. Tijdens de Reformatietijd staken de Staatsgezinden, als troepen van de Prins, op 14 december 1575 Serooskerke in brand om te voorkomen dat de Spaanse soldaten zich in het dorp zouden vestigen. Ook de kerk moet toen zware schade hebben opgelopen, waarbij onder andere het koor van de kerk verdween. In 1953 werd ook Serooskerke getroffen door de watersnoodramp en kwam er zout water in de kerk te staan.

Na de ramp is de kerk grondig gerestaureerd, de toren werd recht gezet en op 17 juli 1958 werden de kerk en het nieuwe orgel weer in gebruik genomen. Het zilt is echter nooit geheel uit de muren verdwenen, want in de kerk was dit lange tijd goed zichtbaar. De stuclaag liet los als gevolg van het zout. In 1997 heeft de gemeente de muren aan de binnenzijde gerestaureerd en is er een speciale stuclaag aangebracht waardoor dit jarenlange probleem nu hopelijk tot het verleden behoort. Het interieur wordt ook steeds aangepast. Zo zijn er in 1999 nieuwe stoelen aangeschaft in de koffiekamer en gordijnen. In 2000 zijn de kussens in de kerkzaal vervangen en de glas in lood ramen zijn vernieuwd aan de zuidwestzijde van het kerkgebouw.

De gemeente telt volgens het Jaarboek van de Protestantse Kerk in Nederland 55 doopleden en 63 belijdende leden. Bijstand in het pastoraat wordt verleend door prof. dr. A. de Reuver, emeritus-hoogleraar van onze kerk. Sinds een aantal jaren wordt er zowel 's morgens als 's avonds kerkdienst gehouden. De kerk vervult een streekfunctie, want diverse vaste kerkgangers komen uit Burgh-Haamstede, Scharendijke, Zonnemaire en Zierikzee. Slechts enkele inwoners van Serooskerke zijn nog bij de hervormde gemeente van Serooskerke betrokken. In de periode van

half juni tot half september is de kerk doordeweeks geregeld open en

wordt de kerk door circa 800 bezoekers bezocht.

■ Subsidie van 1,7 ton voor restauratie kerk Kruijningen

De provincie Zeeland steunt de opknopbeurt van de Johanneskerk in Kruijningen met een bedrag van ruim € 177.000, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 13 november 2014. Het bedehuis van de protestantse gemeente verkeert in slechte staat en wordt voor € 250.000 opgeknapt. Vooral het dak is er slecht aan toe. De balken van de kap van de noordbeuk en de consistorie zijn aangevreten door de knaagkever. Ook zijn er gebreken aan de gevels en de zuilen in de kerk zijn tijdens de watersnoodramp van 1953 aangetast door het zoute water.

Kerkrentmeester Harm den Hollander is „heel blij“ met de subsidie. „Wij zouden deze restauratie zelf nooit in haar geheel hebben kunnen betalen“. Het karwei duurt een jaar en begint in 2015. De subsidie komt van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dat stort jaarlijks € 20 miljoen in het provinciefonds voor de restauratie van rijksmonumenten. Zeeland krijgt ruim € 1,3 miljoen. Dat bedrag gaat nu naar vijf Zeeuwse monumenten die komend jaar worden opgeknapt.

Behalve de Johanneskerk zijn dat de toren van de hervormde kerk in 's-Heer Abtskerke, de watertoren in Goes, de Gasthuiskerk in Zierikzee en de schuur van de Arendshoeve in 's-Heer Arendskerke.

Kerk(gebouwen) in Europa in verval

Van de bijna 15.000 historische kerken en andere „places of worship“ in Engeland dreigen er zo'n 900 ernstig in verval te raken, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 22 november 2014. Met tal van kerkgebouwen in andere Europese landen staat het er niet beter voor. Een poging tot antwoord op drie vragen. Eén: is de situatie echt zo dramatisch? Twee: is het eigenlijk wel zo erg dat kerken verdwijnen? Je kunt toch ook in een huiskamer samenkomen? Drie: valt er nog een keer ten goede te verwachten?

Is de situatie echt zo dramatisch?

De Church of All Saints in Little Staughton, de Church of St. John the Evangelist in Bournemouth, de Camelford Methodist Church in Camelford, de Church of St. Peter in Flyford Flavell. Op de professioneel ingerichte website van de English Heritage zijn ze te zien, tientallen webpagina's achter elkaar: de historische kerkgebouwen in Engeland die groot risico lopen in verval te raken. Of dat al zijn. De Engelse erfgoeddienst rondde in 2014 een omvangrijk onderzoek af naar de staat van onder andere kerkgebouwen in het land. Daarvoor werkte de dienst nauw samen met de anglicaanse Kerk van Engeland, de Baptistenunie, de Methodistische Kerk en de United Reformed Church. Het overgrote deel van de kerken in Engeland behoort tot een van deze denominaties.

Hoewel de resultaten van het onderzoek niet helemaal uit de lucht kwamen vallen, schokken ze toch. Van de in totaal 14.775 geregistreerde kerkgebouwen en andere „places of worship“, blijken er 887 (6 procent) het risico te lopen in ernstig verval te raken

Snelreintempo

Engeland staat niet op zichzelf, bleek korte tijd later tijdens een

Insignes van de

Protestantse Kerk in Nederland

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Janna Johanna van den Berg-Benschop, Oosthoek, 53 jaar diverse functies voor verschillende kerkelijke gemeenten

GOUD

toegekend aan:

Aart Willem Louis Fritzsche, Schermer, 40 jaar diverse functies

ZILVER

toegekend aan:

Astrid de Later-Stam, Hendrik Ido Ambacht, 30 jaar coördineren Kerkbode

A. de Later-Stam, Hendrik Ido Ambacht

Aaltje de Glee-Statema, Joure c.a., 31 jaar leidster zondagschool

Henriette Jantina Lieftink-Buijs, Neede, 25 jaar predikant

conferentie van het platform Future for Religious Heritage Association (FRH) in het Duitse Halle. „Europese religieuze gebouwen, waaronder kerken en synagogen, worden in sneltreintempo met de grond gelijk gemaakt of herbested“, vatte de Vlaamse nieuwsdienst KerkNet de boodschap van de conferentie samen. „Door het tempo en de ondoordachtheid waarmee dit gebeurt, dreigen kostbare religieuze monumenten definitief verloren te gaan.“

Het in 2011 opgerichte platform, dat kantoor houdt in Brussel, typeert zichzelf als het Europese netwerk voor historische bedehuizen. „FRH is een niet-religieuze organisatie, die open staat voor iedereen, en leden heeft in meer dan dertig landen. Het is het enige netwerk van liefdadigheidsinstellingen, overheids-, religieuze en universitaire departementen dat werkzaam is in het behoud van roerend en onroerend religieus erfgoed in Europa.“ Een erfgoed dat „serieus wordt bedreigd“, zo kwam ook in Halle weer naar voren. En het gaat hier niet alleen om de - in totaal - 400.000 gebouwen die Europa telt (kerken, kapellen, kathedralen, kloosters, conventen), ook over de

interieurs daarvan: schilderijen, fresco's, zilverwerk, bibliotheken.

Nederland

Dat er in Nederland nog altijd heel wat kerkgebouwen zijn die 's zondags (over)vol zitten, is in dit licht bijna niet te begrijpen. Toch is het ook daar de vraag hoe lang dit nog zo zal blijven. „In Nederland heeft 70 procent van de kerken te kampen met tekorten“, stelt het platform FRH vast. „Van de 1.593 Rooms-Katholieke kerken zal rond 2020 een derde deel sluiten; rond 2025 twee derde deel. Het merendeel van de drie grote protestantse kerken vreest eveneens een golf aan kerksluitingen. Van de 150 kloosters die er op dit moment nog zijn, zullen er naar verwachting binnen tien jaar nog vijf over zijn.“ Eén lichtpuntje, wat de FRH betreft: uit een onderzoek onder 6.000 Europese burgers – uit Nederland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, België, Polen en Zweden – kwam in 2014 naar voren dat de grote meerderheid (84 procent) van mening is dat „het gezamenlijke Europese religieuze erfgoed een uniek en essentieel deel vormt van Europa's culturele erfgoed en een sleutel is tot de Europese identiteit“.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jan Renkema, Drachten, 66 jaar organist

J. Renkema, Drachten

Willem Jan Raven, Linschoten, 50 jaar organist

W.J. Raven, Linschoten

Cornelis Oosterom, Lopik. 65 jaar kerkorganist

C. Oosterom, Lopik

Pieter Johannes Antonius Schoonen, Zoetermeer, 52 jaar diverse werkzaamheden

GOUD

toegekend aan:

Jan Streutker, Eerbeek, 40 jaar organist

J. Streutker, Eerbeek

Karel Raadgever, Nieuwegein Zuid "De Rank", 40 jaar kerkorganist

Adriaan Meijboom, Pernis, 40 jaar kerkrentmeester en bouwkundig adviseur

A. Meijboom, Pernis

Hendrik Jan Klein Winkel, Ruurlo-Barchem, 40 jaar beheerder kerkelijk centrum, coördinator kerkbalans lopers

Bouke de Jong, Sloten, 40 jaar organist

ZILVER

toegekend aan:

Teun Kalter, Apeldoorn-Goede Herderkerk, 31 jaar organist

Wijntje Hendrika Willems-Dijkgraaf, Gorssel-Epse, 25 jaar koster

W.H. Willems-Dijkgraaf, Gorssel-Epse

Jacob Jan Veerman, Huizen, 25 jaar secretaris

J.J. Veerman, Huizen

Hans de Haan, Leeuwarden i.w., 26 jaar koster

Gerharda Johanna Odink-van Blanken, Lutten, Slagharen en Schuinesloot, 25 jaar organist

Anne Arie Johannes Kalkman, Makkum, 31 jaar organist

A.A.J. Kalkman, Makkum

Hendrika Cornelia Douwsma-van Gelder, Monnickendam, 25 jaar kosteres

Hendrik Michiel Krans, Scheveningen, 37 jaar kerkrentmeester en voorzitter

Bastiaan Rijkeboer, Het Vierkant, 35 jaar organist

BRONS

toegekend aan:

Jantina Geeske Zijlstra-de Vries, Joure c.a., 20 jaar kosteres

Pietertje van Beek-Meijer, Steenwijkerwold, 18 jaar koster en beheerder kerkelijk centrum

Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- + aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- + auto/verkeersschade
- + CAR-verzekering
- + inboedel/inventaris
- + kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- + kostbaarheden
- + milieuschade
- + monumenten
- + ongevallen vrijwilligers
- + orgels
- + verenigingsgebouwen
- + ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- + ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERFING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl